

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER.

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 20 AUGUSTUS 1947

No. 1580

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.

Abonnementsprijs van het blad, franco per post in Nederland f 26* per jaar. Overzeese gebiedsdelen en buitenland f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar. Losse nummers 75 cents.

Aangetekende stukken aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Tel. 69300, toestel 6).

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	659
Uit buitenlandse bron	659
Regering en luchtvaart door Prof. Mr F. de Vries	660
Deskundigheid in het bezuinigen door Prof. Dr O. Bakker	661
Een faze in de ontwikkeling van het fiscale winstbegrip door C. D. Jongman	662
Enkele opmerkingen over de economische positie van Groot-Brittannië door H. A. Rhee, M.A.	664
Aantekening:	
De jaarlijkse rede van de President van de Zuid-Afrikaanse Reservebank	667
Internationale notities:	
Latijns-Amerika en het dollarvraagstuk	668
De wereldsukkerpositie	668
Geld- en kapitaalmarkt	668
Statistieken:	
Bankstaten	669
Enige indexcijfers van de industriële productie in Nederland	670
Overzicht der laatste vier verkorte balansen van De Nederlandsche Bank	671
Inleggingen en terugbetalingen bij de spaarbanken in Nederland	671
De kolenpositie van Nederland	671

DEZER DAGEN

oordeelvellingen en vreemdé uitspraken. De oren hebben de Nederlanders getuit over Indonesië. „De rijpe kennis

hoort, de onrijpe neemt het woord” schreef Staring. Horen deed de Veiligheidsraad wel, althans de vertegenwoordigers van de Philippijnen en der Republiek. Voor het verzoek de andere deelstaten aan het woord te laten, bleef zij Oost-Indisch doof. Geen gehoor vond ook het Nederlands verzoek tot een onmiddellijk wederwoord. Hoewel het Nederlands voorstel, eenmaal ter tafel gekomen, het aanhoren waard bleek; het geeft door bereidheid tot overdracht van het oordeel over de toestand, mits niet aan de Veiligheidsraad, blijk van vertrouwen in de rechtvaardigheid van eigen twistzaak. Thans wachten we de einduitspraak van de, formeel onbevoegde, en materieel kennelijk niet volledig ingelichte beoordelaar af. De tussenoordelen waren merkwaardig: het was echter verheugend te zien, dat België kennelijk het woord van de partner vertrouwt.

Horen, zien en zwijgen, althans naar buiten; een rijpe politieke wijsheid. De resolutie van het besloten partijcongres van de Partij van de Arbeid toonde, dat deze opvatting van steun aan eigen regeringsvertegenwoordigers daar niet stilzwijgend werd aanvaard. Ook de executieve van de Franse socialistische partij heeft het doen horen van de eigen stem geprefereerd boven steunverlening aan het hachelijk evenwicht van de zelfgestelde voorman Ramadier. Zelfs in het tot het uiterste in parlementaire grondbeginselen geschoolde Groot-Brittannië beginnen botsingen binnen de partij tot uiting te komen en aanwijzingen aan ministers. Wie oren heeft om te horen, kan de eis tot wijziging van het Engelse kabinet van alle kanten opvangen. Een eis, versterkt door de teleurstelling, volgens sommige uitlatingen zelfs ontgoocheling over Attlee's beoordeling van de toestand. Maar India en Pakistan zijn vrije Staten, al wordt in de „the morning after” stemming Engeland reeds van partijdigheid bij de grensvaststelling beschuldigd.

Ontgoocheling ook over een uitspraak van President Truman. De herauten waren uitgegaan, de West-Europese Staten benoemen ijlings commissies ter staving van de algemene bede; de haastige commissies zijn zelfs reeds ver met het werk gevorderd. Toen sprak Truman: noodzaak tot bijeenroepen der Amerikaanse volksvertegenwoordiging is niet aanwezig. Hebben de Amerikaanse staatslieden het te druk met andere gedeelten van de wereld? Of extrapoleert hij het optimistisch woord van de Amerikaanse bevelhebber in Duitsland, met als merkwaardig contrast de oorveeg, die de Engelse bevelhebber moreel voor de Duitsers over had.

Wie niet horen wil, moet voelen. Zo dacht een deel der Nederlandse bakkers, die in hongerige magen hun beste pleitredenaars bij de Regering zagen. Zo dacht ook Minister Mansholt, die prompt tot vordering van bedrijven overgaat. De verbruikscöoperatie, niet gevoelig voor de oorblazingen van het particulier belang, oordeelde bedachtzaam: men dient het publiek niet door het te ontrieven.

HAV BANK - SCHIEDAM
PERSONEEL-VERZEKERING

Behandeling van alle
 bankzaken

* *

Bezorging van alle
 assurantiën.

R. MEES & ZONEN

ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
 DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

**De Curaçaosche Handel-
 Maatschappij N.V.**

(Curaçao Trading Company S.A.)

GEBOUW „ATLANTA”
 Stadhouderskade 6 - Amsterdam

Is voor hare kantoren en vestigingen in Curaçao,
 Suriname en alle voornamelijk plaatsen in het
 Caraïbische gebied **blijvend geïnteresseerd**
in offerten van fabrikanten van:

Bouwmaterialen	Huish. artikelen	Textiel
Hång- en Sluitwerk	Electr. Technische art.	Papier
Bouwbeslag	Glas	Emaille
Kleine IJzerwaren	Sanitaire artikelen	Levensmiddelen
Gereedschappen	Dakpannen	Keramische art.

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.
 Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT · BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van
 toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
 Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
 BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

gispen

meubelen en gisolampen

culemborg
 amsterdam
 rotterdam

**Koninklijke
 Nederlandsche
 Boekdrukkerij
 H. A. M. Roelants
 Schiedam**

COMPENSATIE- EN RECIPROCITEITS-TRANSACTIES

Met onmiddellijke ingang is de Hoofdgroep Handel aangewezen om bemiddelend op te treden ten aanzien van hen, die een partner zoeken voor bovengenoemde transacties. Het jongste nummer van haar orgaan „**GROOTHANDEL**” bevat hieromtrent nadere bijzonderheden en zal in het vervolg alles in details publiceren, wat deze transacties kan bevorderen. Meldt U nog heden als abonné op dit weekblad dat in geen enkele onderneming van enige betekenis kan worden gemist, thans minder dan ooit!

Abonnementsprijs f 15.— per jaar, (tot 31 Dec. 1947 f 6.—).

Uitgave: KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS - SCHIEDAM

**N.V. KONINKLIJKE
 NEDERLANDSCHE
 ZOUTINDUSTRIE**

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
 zoutzuur, (alle kwaliteiten)
 vloeibaar chloor
 chloorbleekloog
 natronloog, caustic soda.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Prof. Mr F. de Vries, Regering en luchtvaart.

Volgens de luchtvaartwet is de K.L.M. thans opgezet als een gemengd openbare onderneming. Op essentiële punten heeft de Regering een beslissende stem. Naast de K.L.M. zal in de praktijk geen andere Nederlandse luchtvaartmaatschappij werkzaam zijn.

De juistheid van bovenstaande opzet steunt o.a. op het feit, dat de luchtvaart nog nauwelijks het stadium van het experiment te boven is gekomen en het vliegtuig een belangrijk militair hulpmiddel is. Dit maakt steun en toezicht van de Overheid gewenst. Aan de andere kant waarborgt het gemengd karakter, waarbij o.a. de N.V.-vorm van de K.L.M. behouden blijft, de vrije ontplooiing van de ondernemersactiviteit. In dit verband is het te hopen, dat bijv. de scheepvaart haar afwijzende houding laat varen en zich tot deelneming bereid toont.

Prof. Dr O. Bakker, Deskundigheid in het bezuinigen.

De tweede wet van Gossen zij richtsnoer bij het bezuinigen. Dit brengt met zich, dat de klassieke methode van eerst de uitgaven vaststellen, daarna de dekking zoeken, moet worden verlaten. Men stelle van bovenaf vast over welk bedrag door de overheidsdienst mag worden beschikt en daarna hoe de diensten deze bedragen mogen besteden.

Het vaststellen van de bedragen geschiedt door een instantie, die adviseert en een, die beslist. De adviserende instantie is het Centraal Planbureau, de beslissende instantie de Raad van Ministers.

Daarna gebruikt ieder departement, met in achtneming van de tweede wet van Gossen, het aldus gevonden bedrag. De controle op de doelmatigheid hierbij geschiedt door de betrokken organen van de diverse ministeries, het centrale orgaan van het ministerie van Financiën en de Algemene Rekenkamer. Een buitenambtelijke bezuinigingscommissie is dan niet meer nodig.

C. D. Jongman, Een fase in de ontwikkeling van het fiscale winstbegrip.

De Wet op de Inkomstenbelasting 1914 bevatte, wat de bepaling van de winst betreft, slechts weinig voorschriften over de vraag, welke activa en passiva in de vermogensopstelling moesten resp. mochten worden opgenomen, en over de waardering dezer vermogensbestanddelen. Het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941 was in dit opzicht weliswaar straffer, maar ook hierin werd soepelheid betracht.

Dit biedt voordelen: de evolutie van de opvattingen in het maatschappelijk verkeer verloopt sneller dan de ontwikkeling van de wet. In overeenstemming hiermede werd bijv. reeds tijdens de oorlog de mogelijkheid geopend een vrije reserve op te nemen. Schr. schetst vervolgens de implicaties van hetgeen de per 1 Juli jl. in werking getreden Wet Belastingherziening 1947 biedt.

H. A. Rhee, M.A., Enkele opmerkingen over de economische positie van Groot-Brittannië.

De Britse handelshalans vertoont een passief saldo van £ 700 miljoen. Aanpassing van import en export is derhalve nodig. Het tekort aan dollars wordt voor Engeland nog geaccentueerd door verschillende voorwaarden uit de bekende leningsovereenkomst met de Verenigde Staten.

Engeland moet méér produceren om via de export zijn importen te kunnen betalen. Eén van de belangrijke factoren bij de productie is de arbeidskracht. Hieraan heerst gebrek. Verschillende maatregelen zullen worden genomen, o.a. het toelaten, onder zekere voorwaarden, van vreemde arbeid, demobilisatie en arbeidscontrole.

UIT BUITENLANDSE BRON.

De landbouw biedt bestaansmogelijkheid aan de helft van de wereldbevolking. Zelfs in hoog geïndustrialiseerde gebieden „agriculture remains a major occupation”, aldus de „Midland Bank Review” van deze maand. In de Verenigde Staten is 1 op de 5 arbeiders in de landbouw werkzaam, in België 1 op de 6, in Frankrijk 1 op de 3 en in Engeland 1 op de 20. In Nederland is deze verhouding 1 op 5.

De oogst in Engeland valt dit jaar ongunstiger uit dan werd verwacht. Zij is kleiner dan gedurende de oorlog en kleiner ook dan het gemiddelde van de laatste 10 jaar, zoals uit onderstaande, aan „The Times” van 11 Augustus jl. ontleende cijfers, blijkt:

Jaar	Tarwe	Gerst	Haver	Aard- appelen	Suiker- bieten
	(100 = normaal goed)				
1942	97	94	92	94	91
1943	97	96	95	92	92
1944	94	92	88	91	88
1945	92	97	96	95	94
1946	93	89	93	92	89
1947	85	87	81	88	87
gem. van 1937-1946	93	91	90	92	90

De oogst in Rusland zal, volgens het Engelse blad „The Observer” van 17 Augustus, dit jaar waarschijnlijk zeer goed zijn. De nieuwe graangebieden in Siberië, die vorig jaar het Russische volk „saved from one of the worst famines of their history”, hebben het weer goed gedaan. De voedselprijzen op de vrije markten in de grote steden zijn als gevolg van de goede oogst sterk gedaald, t.w. met gemiddeld 50 pCt. Indien de graanleveringen aan de Staat volgens plan verlopen, is het, aldus het blad, bijna zeker, dat Stalin in sloep zal zijn de lang uitgestelde afschaffing van de broodrantsoenering voor het einde van het jaar af te kondigen.

De kosten voor Europa van het mislukken van de Engelse steenkoolexport zijn, volgens „The Economist” van 16 Augustus jl. moeilijk te berekenen. Slechts ruwe calculaties zijn te maken, zelfs m.b.t. de dollars besteed aan Amerikaanse kolen. In het jaar, geëindigd op 30 Juni jl. ontving Europa uit de Verenigde Staten 25½ miljoen ton steenkool en cokes tegen een prijs van \$ 500 miljoen. De conclusie, die hiernit onvermijdelijk dient te worden getrokken, is, dat de Engelse mijnwerkers Europa \$ 500 miljoen hadden kunnen besparen door één uur per dag langer te werken, dan zij in Mei en Juni deden.

De 75 pCt invoerrechten op buitenlandse films zullen in Engeland, aldus „The New Statesman and Nation” van 16 Augustus j.l., eerst over ongeveer 6 maanden het gewenste effect, t.w. dollarbesparingen, sorteren. Momenteel immers zijn de huren van Amerikaanse films nog niet verstreken.

Het economisch herstel van Japan zal worden bevorderd door een plan om ten naaste bij \$ 137 miljoen aan Japans goud en zilver te gebruiken, dat beschikbaar is gesteld door de „Far Eastern Commission”, teneinde hiermee Japan's buitenlandse handel te financieren. Deze goudpot, zo zegt „The Times” van 16 Augustus jl., is het Japans gedeelte van een groter fonds van goud, zilver, edele metalen en juwelen, dat kan worden aangesproken bij schadeloosstellingseisen, voor bezettingskosten en eventueel voor herstelbetalingen. Men is van mening, dat leningen tot een bedrag van meer dan \$ 500 miljoen, dank zij dit fonds, kunnen worden verkregen.

REGERING EN LUCHTVAART.

Het ontwerp van wet, dat volgens de considerans het onderhouden van luchtdiensten door de K.L.M. beoogt te bevorderen, heeft in korte tijd — eerst 17 Juni jl. werd het ingediend — de weg naar het Staatsblad gevonden.

De wet bestaat uit slechts twee artikelen. Het ene machtigt de minister van Verkeer en Waterstaat een nieuwe overeenkomst met de K.L.M. aan te gaan volgens een ontwerp bij de wet gevoegd; een tweede lid maakt het mogelijk, dat de Statuten van de K.L.M., eveneens als bijlage bij de wet gevoegd, op sommige punten van het Wetboek van Koophandel afwijken. Het tweede artikel machtigt de ministers van Verkeer en van Financiën namens de Staat voor een bedrag van ten hoogste f 51 miljoen in het kapitaal van de K.L.M. deel te nemen en aan of ten behoeve van deze maatschappij tot een bedrag van ten hoogste f 50 miljoen leningen c.q. garanties te verstrekken.

De wet is in tweeërlei opzicht van belang. Zij regelt nader het contact van de Regering met de K.L.M., maar zij geeft tevens uiting aan de politiek, die de Regering met betrekking tot de luchtvaart voornemens is te voeren. Van betekenis is daarbij, dat de Regering tegelijkertijd niet bereid is gebleken haar medewerking te verlenen aan de indiening van een luchtvaartlijn door, één onzer scheepvaartmaatschappijen.

Een principiële wijziging in de bestaande toestand brengt de wet niet. Wel heeft het Rijk zich thans verzekerd van het bezit van de meerderheid der aandelen. In het kapitaal van de K.L.M., dat van f 10 tot f 100 miljoen wordt uitgebreid, neemt het Rijk momenteel voor f 40 miljoen deel, terwijl de K.L.M. verplicht is aandelen tot een bedrag van f 11 miljoen voor de Staat te reserveren. De aanvankelijke deelneming is vrijwel gelijk aan het financieel belang, dat het Rijk bij de K.L.M. had. Het bezat f 2 miljoen aandelen, terwijl de Regering in 1938 een voorschot van f 2,5 miljoen en in 1945 en 1946 een financieringscrediet van f 35 miljoen aan de K.L.M. verstrekke. Het verkrijgen van de meerderheid der aandelen versterkt uiteraard de positie der Regering. Maar de minister van Verkeer had reeds een overwegende zeggenschap in de K.L.M., daar het Rijk houder was van de 100 eerste preferente aandelen A. Deze worden thans verdoopt in 100 prioriteitsaandelen A, maar de bevoegdheden, die de houder van deze aandelen bezit, ondergaan slechts in zeer geringe mate uitbreiding. De houder van deze aandelen — uitdrukkelijk werd en wordt bepaald, dat zij alleen aan het Rijk kunnen toebehoren — moet zijn goedkeuring verlenen bij verdere kapitaaluitgifte; hij maakt een bindende voordracht op voor de benoeming van vijf van de uit ten hoogste negen leden bestaande Raad van Bestuur, van vier van de uit ten minste zeven leden bestaande Raad van Commissarissen, terwijl de bindende voordrachten voor de benoeming van de overige leden van beide raden — door de houders van de prioriteitsaandelen B op te maken — naar zijn genoegen moeten zijn; hij geeft de Raad van Beheer bindende aanwijzingen in zake de keuze der luchtlijnen en het aandoen van in Nederland gelegen luchtvaartterreinen; hij moet zijn goedkeuring verlenen voor de vaststelling van de maximum vrachtprijzen en van de dienstregelingen, alsmede voor de vaststelling van de balans, de winst- en verliesrekening en de afschrijvingspercentages. Deze bevoegdheden, waarbij nog enige van geringere betekenis komen, geven de Regering, gelijk dat ook tot nu het geval was, een overwegende invloed op de gestie van de K.L.M., ook al zou zij niet de meerderheid der aandelen bezitten. Wanneer de Regering door overdracht van gewone aandelen aan particulieren die meerderheid weer opgaf (welke mogelijkheid bij de behandeling in de Kamer ter sprake kwam) zou dat der-

halve niet van ingrijpende betekenis zijn. De kans, dat het ooit daartoe zal komen, zal wel niet groot zijn.

Twee andere wegen had de Regering kunnen inslaan. Zij had een stap terug kunnen doen, de machtspositie, die zij in de K.L.M. innam, kunnen verzwakken of geheel opgeven of zij had verder kunnen gaan en de K.L.M. tot een volledig staatsbedrijf kunnen maken.

Terecht heeft de Regering noch het één noch het ander gedaan.

De K.L.M. is thans opgezet als een gemengd openbare onderneming, waarin de Regering op de meest aangelegen punten een beslissende stem heeft. De vraag naar de juistheid van deze constructie is niet voor beantwoording vatbaar, voordat men het eens is geworden over de positie, die de K.L.M. in de Nederlandse luchtvaart heeft in te nemen. In hoofdzaak komt dit neer op de vraag, of aan de K.L.M. al dan niet het monopolie in de luchtvaart moet worden gegeven. Wettelijk is dit niet vastgelegd; het is thans nog een zaak van regeringsbeleid. Deze wet geeft haar geen monopolie, maar de wet van 1926 verschaft de Regering de bevoegdheid om door weigering van een vergunning aan andere ondernemingen concurrenten te weren. De onlangs genomen beslissing wijst erop, dat het beleid der Regering in deze richting gaat.

Het woord monopolie is hier eigenlijk niet ten volle op zijn plaats. De K.L.M. handelt waarlijk niet op een monopolistische markt. De zeer beperkte binnenlandse markt daargelaten, heeft zij op de internationale lijnen steeds met mededingers te maken. De vraag komt dus hierop neer, of Nederland met slechts één onderneming of met meer luchtvaartmaatschappijen aan de internationale concurrentie zal deelnemen. Alleen in deze beperkte zin kan van een monopolistische positie worden gesproken.

In de meeste landen — de Verenigde Staten vormen de belangrijkste uitzondering — is men in een dergelijke richting gegaan. Overal is daar de grondslag voor de opbouw van de luchtvaart geweest, de ondersteuning door de verschillende regeringen van één grote nationale maatschappij. Slechts met de directe of indirecte steun van de Overheid heeft de luchtvaart zich kunnen ontplooiën; in dit opzicht vormen ook de Verenigde Staten, speciaal wat de internationale lijnen betreft, geen uitzondering.

Verschillende redenen hebben deze gang van zaken bevorderd. In het stadium van experiment, dat de luchtvaart nauwelijks te boven is, kon van een renderend bedrijf geen sprake zijn. Ook thans is dat meestal nog niet het geval. Het vliegtuig blijft een duur vervoermiddel. De bereidheid om in een zodanige omvang en wel tegen zodanige prijzen, dat de werkelijke kosten volledig worden gedekt, van dit vervoermiddel gebruik te maken, ontbreekt bij het publiek nog. Subsidies of ondersteuning in andere vorm werden en worden derhalve gegeven. De contracten voor mailvervoer houden vaak een verkapte subsidie in. Ook werd bij de bouw van vliegtuigen steun verleend. Bovendien worden nergens nog de kosten van aanleg en exploitatie, der vliegvelden door de van de gebruikers geheven tarieven gedekt.

Volgroeid in de zin, waarin bijv. de spoorwegen en het motorwegvervoer dat zijn, is de luchtvaart nog niet. Ook bij de juist genoemde vervoermiddelen kunnen uiteraard technische en andere verbeteringen nog steeds worden aangebracht, maar deze zullen, vergeleken met hetgeen reeds bereikt is, van betrekkelijk geringe betekenis zijn en zullen althans geen fundamentele wijziging brengen in de positie, die zij in het vervoerwezen innemen. Bij de luchtvaart is het anders gesteld. Grote veranderingen zijn hier nog denkbaar, waardoor deze zich een plaats zou kunnen veroveren, die thans nog niet kan worden voorzien.

Bovendien is geen ander vervoermiddel in die mate als het vliegtuig tevens één van de belangrijkste wapens

en militaire hulpmiddelen geworden. Maar ook voor andere vreedzame doeleinden is het van toenemend belang: voor exploratie en kartering, de bestrijding van insecten en van plantenziekten. Niet enkel als vervoermiddel heeft het vliegtuig derhalve de belangstelling der regeringen tot zich getrokken.

Het bovenstaande maakt het begrijpelijk, dat ieder land van enige betekenis ernaar streeft zijn positie in het luchtvervoer te versterken en dat opzet en vorm van de nationale luchtvaart aan de verwezenlijking van dit doel ondergeschikt worden gemaakt.

Volledige vrijheid van vestiging en onbeperkte onderlinge concurrentie zal wel door niemand worden verdedigd. Iedere poging tot werkelijke concurrentie, een streven bijv. om door een tarievenstrijd zich een plaats te veroveren of een ander te verdringen, zou noodlottige gevolgen hebben. Het zou ten slotte toch uitlopen op aaneensluiting en gezamenlijke regeling, waarbij de regeringen moeilijk lijdelijk zouden kunnen toezien. Bij de ontwikkeling der spoorwegen heeft men in dit opzicht leergeld genoeg betaald. Het aantal luchtvaartondernemingen zou in ieder geval klein blijven. Van een markt met volledige mededinging zou derhalve geen sprake kunnen zijn. Verder dan een duo- of oligopolistische markt zou men nooit komen. Maar de instabiliteit van deze markten zou steeds weer tot een monopolie drijven. Ook internationaal blijkt men naar regeling der mededinging te streven en worden de tarieven bijv. in onderling overleg in een internationale organisatie vastgesteld.

Welk nut zou het voor ons dan kunnen hebben om enkele der luchtlijnen, die door ons land worden bediend, te verdubbelen? Of welk voordeel zou eraan verbonden kunnen zijn, wanneer men sommige lijnen in handen van afzonderlijke ondernemingen zou stellen, die ieder op hun luchtlijn toch weer de enige vervoerder zouden zijn? Zodanige voordelen zijn moeilijk te bedenken. De technische vooruitgang zou met een dergelijke versnippering weinig gediend zijn. Dat vooruitgang alleen mogelijk zou zijn onder de druk der mededinging is een stelling, die nauwelijks meer weerlegging behoeft. Kostenbesparing zou van deze maatregelen evenmin te verwachten zijn; eer het tegendeel. Terecht is betoogd (in de Verenigde Staten bijv. door Moulton), dat de luchtvaart tot de bedrijfstakken behoort, waarbij groter omvang gewoonlijk van lagere kosten vergezeld gaat¹⁾. De kosten der outillage, die van leiding en administratie, van reservemateriaal en onbenutte capaciteit zullen bij toeneming van de bedrijfs-grootte afnemen. Slechts bij een belangrijke omvang van het bedrijf is voldoende specialisatie in de leiding mogelijk. Zal een klein land als het onze zijn plaats in de lucht kunnen handhaven en uitbreiden, dan is het nodig, dat wij over een krachtig georganiseerde en zo groot mogelijke maatschappij kunnen beschikken, die in staat is zich ook internationaal te doen gelden en met de buitenlandse ontwikkeling gelijke tred kan houden.

Uit het voorafgaande volgt onmiddellijk, dat de weg, die de Regering is ingeslagen, de juiste is en dat terecht aan de K.L.M. een monopolie in de boven aangeduide zin is gegeven. De verlening van een monopolie moet echter, vooral wanneer grote collectieve belangen ermeê gemoeid zijn, vergezeld gaan van een belangrijke mate van zeggenschap der Regering. Dit geldt te meer, wanneer de Regering van wege die belangen zich niet aan het dragen van een deel van het financiële risico zal kunnen onttrekken.

Anderzijds is een grote mate van soepelheid en van vrijheid bij de dagelijkse leiding evenzeer geboden. Juist omdat de luchtvaart nog niet een volgroeiend bedrijf is in de bovenbedoelde zin, moet er plaats zijn voor een krachtige ontplooiing van ondernemersactiviteit. Verambte-

lijking zou daarom uit den boze zijn. In ieder groot lichaam moet de strijd tegen de bureaucratie voortdurend worden gevoerd. Ook de luchtvaart dient als een onderneming volgens commerciële beginselen te worden geleid. Al zal een volledige dekking van de kosten voortschrijdend wel niet mogelijk zijn, het is wenselijk, dat vaststaat welk deel ervan de Overheid voorlopig voor haar rekening neemt (een deel bijv. van de kosten van aanleg en onderhoud der vliegvelden) en dat overigens naar een renderend bedrijf wordt gestreefd.

Daarom valt het toe te juichen, dat de N.V.-vorm behouden bleef en dat het doel voorzit de K.L.M. het karakter van een gemengd openbare onderneming te geven. Dit wijst erop, dat de Regering de zojuist genoemde doeleinden aanvaardt, terwijl de gekozen vorm de verwezenlijking ervan gemakkelijker maakt. Deelneming van particuliere zijde in het kapitaal zal niet bereikt worden, wanneer niet naar rentabiliteit wordt gestreefd. Op het ogenblik is deze deelneming nog gering. Het is te wensen, dat behalve plaatsing van preferente aandelen bij het publiek, deelneming met name van andere verkeersondernemingen in het gewone kapitaal mogelijk zal blijken. Dit kan bevorderlijk zijn voor een goede verstandhouding en samenwerking tussen bedrijven, wier werkerreinen elkaar in de toekomst vermoedelijk meer zullen raken. Daarom zou het goed zijn, wanneer de schéepvaartondernemingen haar afwijzende houding lieten varen en zich, evenals de Nederlandse Spoorwegen, tot deelneming berêid verklaarden.

Bij de toenemende overheidsbemoeiing zal een belangrijke mate van decentralisatie in verschillende vormen onmisbaar zijn. Naast de bevoegdheid van de Regering om op essentiële punten de beslissing aan zich te houden, zullen overigens een grote mate van zelfstandigheid en een eigen verantwoordelijkheid gewaarborgd moeten zijn. Feitelijke macht zonder de formele bevoegdheid daartoe, gepaard aan vrees om verantwoordelijkheid te dragen; doen zich in het zuiver ambtelijke apparaat maar al te dikwijls voor. Hier wordt een stap in de goede richting gedaan. Wellicht kan de K.L.M. ook in dit opzicht ten voorbeeld strekken.

F. DE VRIES.

DESKUNDIGHEID IN HET BEZUINIGEN.

Het artikel van Prof. Ir I. P. de Vooy, onder bovenstaande titel in no. 1577 van dit blad verschenen, is, naar het mij toeschijnt, in de eerste plaats een uitnodiging. En wel een uitnodiging aan degenen, die menen, dat zij over deze materie kunnen oordelen, om concreet aan te geven, hoe zij zich de bezuinigingsgang voorstellen.

Mijn gedachten daarover zijn in het onderstaande neergelegd.

I. *Het uitgangspunt.*

Mijn uitgangspunt daarbij is de *Tweede Wet van Gossen*. Deze gaat uit van de feitelijke toestand, dat een persoon of huishouding meer behoeften heeft dan waaraan met de beschikbare middelen kan worden voldaan. Deze middelen moeten nu zo worden besteed, dat de meest dringende behoeften worden bevredigd, de minder dringende onbevredigd worden gelaten, zodat in totaal het grootst mogelijke nuttig effect wordt verkregen.

Dit uitgangspunt brengt mede, dat voor de staatsdienst moet worden gebroken met de klassieke methode van: eerst de uitgaven vaststellen, daarna de dekking zoeken. Het moet thans zo zijn, dat eerst, van bovenaf, wordt vastgesteld over welk bedrag door de overheidsdienst mag worden beschikt en dat daarna wordt bepaald, hoe de diensten deze bedragen mogen besteden.

II. *Het vaststellen van de bedragen, beschikbaar voor de overheidssector.*

Zoals gezegd, moeten deze bedragen van bovenaf wor-

¹⁾ Moulton stelt voor de afzonderlijke lijnen de grens der bezuinigingen eerst bij een zeer grote dichtheid van vervoer. „Possibly the practical limits of these economies will be reached when 30-passenger airplanes move over the airways at ten-minute intervals”. *The American Transportation Problem*, blz. 723.

den vastgesteld en wel, naar mijn mening, door een instantie, die adviseert, en een, die beslist.

De adviserende instantie is het Centraal Planbureau, de beslissende instantie de Raad van Ministers.

Het Centraal Planbureau moet dus aangeven, met enige tolerantie¹⁾, hoe groot het totaal bedrag is, dat in een komend jaar voor de overheidsdienst beschikbaar is met een globale onderverdeling daarvan over de verschillende sectoren van overheidsbemoeding. Het Planbureau moet redelijkerwijze kunnen aantonen, dat genoemde bedragen de maximaal toelaatbare zijn en dat belangrijke afwijkingen naar boven de gang van zaken in de andere sectoren van onze volkshuishouding zeer ongunstig zullen beïnvloeden.

Het budget, door het Planbureau voorgesteld, moet daarna door de Raad van Ministers, al of niet gewijzigd, worden vastgesteld.

Is dit geschied, dan heeft ieder departement de taak om op het totale bedrag, dat voor zijn diensten beschikbaar is, de *Tweede Wet van Gossen* toe te passen, daarbij voorgelicht door de eigen efficiency-dienst en die van het Ministerie van Financiën.

Hiermede is, in grote lijnen, de budgettering geschetst, die voorkomt, dat men *achteraf* de begrotingscijfers moet drukken, terwijl de diensten zich al op de hogere cijfers hadden ingesteld. Want bij de klassieke methode geschiedt de budgetteringsarbeid van onderaf: iedere dienst, iedere afdeling dient een begroting in, ieder departement verzamelt en compileert de voorstellen van zijn diensten en afdelingen, de begrotingen der departementen gaan naar Financiën, waar men in het ongewisse is over het eindcijfer: men is er alleen zeker van, dat het hoger zal zijn, dan men toelaatbaar acht. Dan komt de moeilijke en ongelijke strijd van Financiën met de andere departementen en diensten en dan is gemakkelijk te voorzien, dat het beoogde doel niet wordt bereikt.

De vraag moet nu worden beantwoord, hoe het komt, dat, bij budgettering van beneden af de cijfers tot zo ongekende hoogte kunnen oplopen. Zijn dan alle hoofden van diensten, alle chefs van afdelingen verkwesters, die maar met 's Rijks geld omspringen alsof de bankbiljettenpers dag en nacht werkte? Neen, de oorzaken liggen ergens anders en ik meen de belangrijkste te kunnen aanwijzen:

1. Een hoofd van dienst beschouwt — en terecht — zijn dienst als een soort eigen onderneming, die hij zo goed mogelijk moet leiden. En daaraan is inhaerent het streven die onderneming zo groot mogelijk te maken. Dit streven wordt nog bevorderd door de menselijke eigenschap, die de Amerikaanse schrijver op bedrijfs-huishoudkundig gebied, Dewing, zo juist heeft getypeerd in de zin: „the bigger the business, the bigger the man”.
2. Waarom zal een hoofd van dienst, als zijn begroting van het vorige jaar bijv. f 1 miljoen is en hij denkt met f 0,8 miljoen ook toe te komen, niet met een voorstel komen om zijn begroting te verlagen? Ten eerste, omdat hij denkt: ik behoef, die f 0,2 miljoen niet uit te geven, dus dan valt later de staatsrekening mee. Maar hij vergeet, dat de staatsdienst en het staatscrediet worden beoordeeld naar de begroting en niet naar de rekening, die eerst over enkele jaren wordt gepubliceerd. Ten tweede omdat hij denkt: misschien doet er zich iets voor, waardoor ik die f 0,2 miljoen toch nodig zou hebben. En als ze niet op de begroting staat, krijg ik ze suppletoir zeker niet. In de derde plaats vreest hij, dat zijn Departement zal denken, dat hij vroeger veel te royaal is geweest.
3. Als een hoofd van dienst op eigen initiatief gaat reorganiseren (inkrimpen), krijgt hij de grootste moeite met zijn personeel, dat hem verwijt een deel van hen te ontslaan, terwijl andere diensten niet inkrimpen of zelfs uitbreiden.

¹⁾ Naar mijn mening van 5 tot hoogstens 10 pCt.

Ik meen, dat in het voorgaande voldoende duidelijk is gemaakt, dat budgettering van bovenaf een eerste vereiste is.

III. De uitvoering van de plannen.

De budgettering is een belangrijk en onmisbaar iets, maar de uitvoering is de proef op de som. De uitvoering is het werk van de diensten, zij zijn verantwoordelijk voor de goede gang van zaken en zijn gehouden zich aan de gebudgetteerde bedragen te houden. De leiders van de diensten zijn niet alleen verantwoordelijk, ze zijn, in principe, ook het meest deskundig. Zij zijn het, die, binnen de dienst (hun onderneming), het best de *Tweede Wet van Gossen* kunnen toepassen en men kan ervan overtuigd zijn, dat, wanneer hun begroting met bijv. 25 pCt wordt verlaagd, ze, het snoeimes hanterende, tot een redelijk en verantwoord resultaat komen. (Mijn persoonlijk oordeel is, dat in de staatsdienst veel meer verloren gaat door inefficiency dan door fraude).

Het zijn dus in de eerste plaats de leiders van de diensten, die voor een efficiënte uitvoering van hun taak moeten zorgen. Daarnaast heeft de Staat evenwel controle-organen, die, extern, de juistheid en doelmatigheid van de handelingen bewaken.

Het zijn, van anderen af in de hiërarchie:

- de controle- en efficiency-organen van de Ministeries;
- het centrale- controle- en efficiency-orgaan van het Ministerie van Financiën;
- de Algemene Rekenkamer.

Deze organen werken als externe controleurs, die, van een telkens hoger niveau, de juistheid en doelmatigheid van de uitvoering controleren en, zo daartoe aanleiding is, voorstellen tot verbetering doen.

De veelheid van deze controle-organen moge de lezer niet verontrusten: er is — ieder zijn eigen verantwoordelijkheid houdende — een zodanige samenwerking, dat dubbel werk wordt voorkomen en de onderlinge ervaringen worden uitgewisseld.

Is er, indien de procedure, onder II beschreven, wordt gevolgd, nog behoefte aan een buiten-ambtelijke bezuinigingscommissie? Ik meen van niet: de ambtelijke organen zijn naar mijn mening opgewassen tegen de taak, als de methode ad II rigoreus in vervulling gaat. Wel zou ik mij een kleine ambtelijke commissie — geen nieuwe dienst — kunnen voorstellen, die voor het werk ad II en III voor de grote lijnen coördinerend en adviserend zou kunnen optreden.

O. BAKKER.

EEN FAZE IN DE ONTWIKKELING VAN HET FISCALE WINSTBEGRIIP.

De huidige fiscale wetgeving verstaat onder winst het gezamenlijk bedrag van de voordelen, die onder welke naam en in welke vorm ook worden verkregen uit het bedrijf of uit het zelfstandig uitgeoefende beroep, welke winst wordt bepaald door middel van vermogensvergelijking. Voor de hoogte van het bedrag van de winst is echter niet zozeer de bovengenoemde omschrijving van de winst of de methode van de vermogensvergelijking van belang, als wel de vraag welke activa en passiva in de vermogensopstelling worden opgenomen en de waardering van deze vermogensbestanddelen.

De Wet op de Inkomstenbelasting 1914 gaf hierover weinig of geen voorschriften. Elke winstberekening, welke de toets van goed en eerlijk koopmansgebruik kan doorstaan, werd door de fiscus geaccepteerd, een opvatting in 1929 door de Hoge Raad bevestigd (arrest 9 Januari 1929, B. 4465). Wel eiste de fiscus continuïteit van het eenmaal gekozen waarderingssysteem.

Het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941 kent een straffere regeling. Zowel ten aanzien van de vraag, welke

activa en passiva bij de vermogensopstelling in aanmerking moeten resp. mogen worden genomen, als betreffende de waardering van de opgevoerde vermogensbestanddelen worden voorschriften gegeven. Dit wil nog niet zeggen, dat de wetgever het goed koopmansgebruik geen rol meer laat spelen. Het eerste lid van art. 10 van het Besluit noemt het begrip nog met name. Terwijl bij het in aanmerking nemen van de activa het goede koopmansgebruik van betekenis blijft, doch de waardering aan regels wordt gebonden, wordt bij de passiva juist het opvoeren beperkt en het waarden voor het goed koopmansgebruik gereserveerd¹⁾.

De soepele manier van regeling van de wet heeft grote voordelen. Immers, van het begrip winst kan nog niet worden gezegd, dat het voor alle tijden is bepaald. Een wetgever, die een bepaalde opvatting aanvaardt, kiest partij en mengt zich in de strijd der meningen. Wil zijn arbeid niet verouderen, dan zal hij zijn regels moeten aanpassen aan hetgeen wetenschap en praktijk als juist hebben aanvaard. Aangezien de ontwikkeling van de wet veelal minder snel is dan de evolutie van de opvattingen in het maatschappelijk verkeer, kan het bijna niet uitblijven, of het door de fiscus aanvaarde winstbegrip blijft bij de praktijk een slag achter. Veel zal er ook in en buiten de volksvertegenwoordiging moeten worden gedaan om de wetgever ertoe te brengen tot een wetswijziging over te gaan. De praktijk kan evenwel niet altijd wachten en zal reeds een methode van winstberekening invoeren, voordat de fiscus deze overneemt. De belastingdienst zal echter een berekening volgens de door hem gewenste methode blijven eisen, waaruit voor de belastingplichtige de noodzaak ontstaat twee berekeningen te maken, één voor de fiscus en één voor eigen gebruik. Het belang, dat de belastingdienst heeft bij een straffe regeling, moet dan ook wel zeer groot zijn, wil de invoering gerechtvaardigd zijn.

Eenmaal een bepaald stelsel aanvaard, kan het bijna niet uitblijven, dat dit in de loop van de jaren moet worden gewijzigd. Een min of meer grote reeks van wijzigingen en aanvullingen in de huidige wet mag dan ook worden verwacht. Reeds tijdens de oorlog stond de wetgever als noodmaatregel een afwijking toe van art. 10, 3e lid²⁾, waarbij o.a. de mogelijkheid werd geopend een vrije reserve in verband met een toegekende bijdrage in oorlogsschade als passiefpost op te nemen. Dit was daarom een afwijking, omdat het betreffende artikel uitputtend noemt, welke aftrekbare passiva mogen worden opgevoerd, nl. die „welke tegenover bepaalde natuurlijke personen bestaan of welke plegen te ontstaan uit reeds bestaande rechtsverhoudingen” en de genoemde reserve hieronder niet is te rangschikken.

Belangrijker is de wijziging in het Wetsontwerp Belastingherziening 1946, later geheten Wet Belastingherziening 1947, een ontwerp inmiddels door de Staten Generaal aanvaard en per 1 Juli 1947 in werking getreden.

Onder het vele, dat in deze wet is ondergebracht, zijn voor ons onderwerp van belang de artikelen 4 en 5 A. Eerstgenoemd artikel introduceert in de wetgeving de onbelaste reserve, het laatstgenoemde houdt een wijziging in van het derde lid van art. 10 van het Besluit op de Inkomstenbelasting.

Als aftrekbare passiva komen thans in aanmerking:

1. verplichtingen, welke tegenover bepaalde natuurlijke of rechtspersonen bestaan, dus bijv. aan leveranciers verschuldigde bedragen, of verplichtingen, welke plegen te ontstaan uit reeds bestaande rechtsverhoudingen, bijv. de reserves voor na de levering gedurende zekere tijd nog lopende garanties, zoals die van een aannemer voor bepaalde gebreken van afgeleverd werk;

2. reserves tot dekking van risico's, welke plegen te

worden verzekerd, doch die niet verzekerd zijn, doch tot geen hoger bedrag dan met de aard van die reserves in overeenstemming is (zgn. assurantie eigen risico);

3. reserves tot gelijkmatige verdeling van kosten en lasten, doch tot geen hoger bedrag dan met de aard van die reserves in overeenstemming is (zgn. egaliseringsreserves);

4. onbelaste reserves.

De onder 2 en 3 genoemde reserves werden reeds genoemd in art. 5 van het Besluit op de Winstbelasting. Dit Besluit heeft evenwel een kort leven gehad. Met het Besluit verdween ook de mogelijkheid deze reserves belastingvrij op te voeren. De Wet Belastingherziening staat dit weer toe en thans niet alleen voor N.V.'s en andere lichamen, maar ook voor andere subjecten (eenmanszaak, firma enz.). De hoogte van de reserves is beperkt, nl. „tot geen hoger bedrag dan met de aard van die reserve(s) in overeenstemming is”. Wat de reserve assurantie eigen risico betreft zullen in de praktijk zeker nog verschillen in inzicht tussen inspecteurs en belastingplichtigen ontstaan. Zal de reserve mogen stijgen tot 100 pCt van de waarde van de betreffende objecten of zal worden geredeneerd, dat het zeer onwaarschijnlijk is, dat bijv. alle panden van een huizenexploitatie maatschappij vernietigd zullen worden, zodat het voldoende is, dat men reserveert tot een zeker percentage van de totaalwaarde? De waarde van de betreffende objecten is voorts aan schommelingen onderhevig. Moet nu de reserve eveneens fluctueren, waardoor het dus kan voorkomen, dat een deel van de reserve weer naar de belastbare winst moet worden teruggevoerd. Wij achten het te verdedigen, dat, zolang voor het begrip vervangingswaarde geen plaats in onze fiscale wetgeving wordt ingeruimd, de hoogte van de reserve zich moet richten naar de waarde ten tijde van de verkrijging van het betreffende object, hetgeen dus wil zeggen, dat tot verhoging van de reserve op grond van waardestijging eerst kan worden overgegaan, nadat het object inderdaad door een nieuw, van hogere waarde, is vervangen.

Zal de fiscus voorts treden in de vraag, of het dragen van eigen risico voor een bepaalde onderneming commercieel aanvaardbaar is? De tekst van het betreffende artikel laat dat o.i. niet toe, maar het is mogelijk, dat men van mening is, dat, omdat het goede koopmansgebruik bij de opstelling en waardering zijn rol blijft spelen, men op deze grond in bepaalde gevallen het dragen van eigen risico niet accepteert.

Overigens moet men de betekenis van de assurantie eigen risico niet overschatten. Het geldt uitsluitend voor risico's, welke plegen te worden verzekerd en het merendeel van de ondernemingen zal deze risico's ook elders verzekeren. Nu men echter de reserve belastingvrij kan opvoeren, zal het voor sommigen een stimulans zijn te overwegen, of het niet voordeliger wordt het risico zelf te gaan dragen. Immers, tengevolge van de nieuwe wettelijke bepaling kan men zeggen, dat de „premie” is verlaagd.

Ook de egaliseringsreserve heeft beperkte betekenis, omdat slechts bepaalde ondernemingen van deze belastingvrije reserveringsmogelijkheid gebruik zullen maken. Overigens is er in beide gevallen in het algemeen slechts sprake van een verschuiving in de belastingbetaling. Wat men in jaren van reservering minder betaalt, moet men in jaren, dat de reserve wordt gebruikt, in het algemeen meer betalen, omdat zonder de reserve de winst zoveel lager zou zijn geweest.

Van grotere betekenis dan de hierboven genoemde reserveringsmogelijkheden is de zgn. onbelaste reserve. De betekenis ligt hierin, dat voor alle ondernemingen zonder uitzondering de mogelijkheid wordt geboden tot een ruimere verliescompensatie dan tot nu toe toegestaan was. Immers tot 1 Juli jl. bestond slechts de mogelijkheid uit de winst verliezen te compenseren van de twee voorafgaande jaren. Bij ernstige verliezen en verliezen gedurende een langere periode konden deze niet altijd ten volle in mindering worden gebracht van winsten in volgende jaren.

¹⁾ J. A. Fray, De fiscale winstberekening, in: Prof. Dr P. J. A. Adriani, Fiscale ervaringen 1940—1945.

²⁾ Res. 27 Februari 1941, no. 106; B. No. 7462; id. van 18 Juni 1941, no. 161; id. 22 April 1942, no. 96; id. 20 October 1944, no. 1 en id. 14 Augustus 1946, no. 122.

De onbelaste reserve vergroot de compensatietermijn. Voorzover men op de reserve een beroep moet doen, heeft men een bepaald winstbedrag ook belastingvrij verdiend. Er is dan geen verschuiving van belastingbetaling, zoals bij egalisatiereserve en reserve eigen risico. Slechts wanneer de belastingplicht eindigt of de belastingplichtige zich uit het bedrijf terugtrekt en de reserve niet of niet geheel behoefde te worden aangesproken, presenteert de fiscus alsnog de rekening. De grootte van de belastingvrije reserve is echter gelimiteerd, zowel ten aanzien van het totaal als het bedrag van de jaarlijkse toeneming. Al is de compensatietermijn uitgebreid, een volledige compensatie zal door deze beperking niet in alle gevallen mogelijk zijn.

Ten aanzien van de limiet van de totale reserve bestaat er een keuzemogelijkheid. Men kan de reserve nl. in verband brengen met de waarde van de bedrijfsmiddelen (machines, gebouwen, vervoermiddelen, enz.) en de bedrijfsvoorraden (voor landbouwbedrijven het bedrag van de pacht, de beklemhuur of de erfpachtcanon over de laatstverlopen 7 jaar) of de waarde van de overige bedrijfsactiva (kas, bank, giro, debiteuren, goodwill, enz.). In het eerste geval is het maximum 20 pCt, in het laatste 10 pCt van de waarde.

De jaarlijkse toeneming van de onbelaste reserve mag niet groter zijn dan het bedrag, waarmee het zuiver bedrijfsvermogen zou zijn toegenomen, indien de reserve gelijk was gebleven, noch groter dan 15 pCt van de winst, welke zou zijn behaald, indien de reserve gelijk was gebleven.

Maken wij eerst enkele opmerkingen over het maximum van de onbelaste reserve. De reserve dient om het bedrijfsrisico tegemoet te treden. De grootte van de reserve moet dus in verband staan met de grootte van het risico. De wetgever legt het verband tussen reserve en de waarde van de activa. Is er dus samenhang tussen de grootte van de activa en de grootte van het risico? Stelt men naast elkaar twee ondernemingen met een gelijk geïnvesteerd kapitaal, dan zou het toevallig zijn, wanneer hun bedrijfsrisico gelijk zou zijn. Toch mogen zij slechts eenzelfde bedrag belastingvrij reserveren. Wat is nu de bedoeling van de wetgever? Alle ondernemingen over één kam te scheren, zoals thans geschiedt? Dan is de onderneming met het minste risico er het best aan toe, immers, deze kan wellicht alle toekomstige verliezen compenseren uit de belastingvrije reserve. Of wil men voor elke onderneming de mogelijkheid scheppen, dat naar verhouding een gelijk deel van het bedrijfsrisico door belastingvrije reserves wordt gedekt? In het laatste geval zou men alle ondernemingen in risicoklassen moeten gaan indelen en voor elke klasse een andere reservelimiet moeten vaststellen. Dit zal zeker tot een ingewikkeld systeem voeren. Het huidige is eenvoudig. Zou men het maximum zeer hoog opvoeren, dan zou men met handhaving van de eenvoud toch een belangrijk aantal ondernemingen met verschillende risico's van de belastingvrije reserve kunnen laten profiteren. Maar hier- tegen zullen wel bezwaren rijzen.

Een tweede vraag rijst. Is het huidige plafond hoog genoeg? Deze vraag is niet te beantwoorden. Voor de ene onderneming is er voldoende ruimte, de andere zal bij volledige dekking van verliesmogelijkheden een deel van zijn reserves niet tot de belastingvrije zien gerekend.

Bij de beoordeling van de jaarlijkse maximale toeneming van de reserve zal men in aanmerking moeten nemen, of de tijd om tot de maximum totaalreserve te komen lang genoeg is om deze te bereiken. Immers, zou men voordien reeds de reserve moeten aanspreken, dan wordt dit totaal maximum illusoir.

Ongetwijfeld zal er thans een tijd komen van experimenteren. De resultaten in de praktijk zullen waarschijnlijk aanleiding zijn tot wijziging van de limieten, waarmee dan tevens geïllustreerd zou worden onze opmerking hierboven, dat, wanneer de fiscus een bepaald stelsel van winstbepaling aanvaardt, geregeld wijzigingen en aanvullingen zullen volgen.

Drs C. D. JONGMAN.

ENKELE OPMERKINGEN OVER DE ECONOMISCHE POSITIE VAN GROOT-BRITANNIË.

De economische problemen, waarvoor Groot-Brittannië zich geplaatst ziet, zijn in menig opzicht niet ongelijk aan die, welke andere Europese landen hebben op te lossen. Sinds de publicatie van het Witboek „Economic Survey for 1947” in Februari van dit jaar, is de economische positie van het land het onderwerp geweest van besprekingen in parlement, pers en in werp, waar men bespreken is een gefundeerde opinie te vormen. Het gaat daarbij om het vraagstuk, dat door Dr Dalton „the wide yawning gap between exports and imports”, wordt genoemd. De door Dalton bedoelde „gap” bedraagt £ 700 miljoen. Groot-Brittannië ziet zich nu geplaatst voor de vraag een middel te vinden om zijn noodzakelijke importen uitsluitend met zijn exporten te betalen. De tijd, waarin Groot-Brittannië zijn passieve handelsbalans in evenwicht kon brengen met de opbrengsten van zijn overzeese beleggingen is voorbij, of om de woorden te gebruiken van de parlementaire secretaris van het Ministerie van Arbeid: „Our loss of foreign investments is roughly equivalent to the production of 300.000 men in a year”.

De verhouding tussen de opbrengst van de export en de kosten van de import is ongunstiger geworden en indien het vooroorlogse volume van de import gehandhaafd of benaderd zou moeten worden, vereist dat een zeer grote uitbreiding van het volume van de export. In de „Economic Survey for 1947” stelde de Regering vast, dat de opbrengst van de export aan het einde van de oorlog toereikend was om $\frac{1}{4}$ van het vooroorlogse importvolume te financieren. In 1947 zou de export, naar volume, 140 pCt moeten bedragen van 1938. Dat was in Februari. In zijn rede van 6 Augustus jl. deelde de minister-president mede, dat het gestelde doel moest worden opgegeven, in verband met de kolencrisis en de strenge winter aan het begin van dit jaar. Hij sprak de hoop uit, dat genoemd doel aan het eind van het eerste halfjaar in 1948 zou worden bereikt en 160 pCt van 1938, aan het eind van het tweede halfjaar. Aan het eind van 1946 werd 110 pCt gehaald. Het herstel in 1946 was in feite groter dan verwacht. De totale export bereikte een cijfer van £ 900 miljoen tegen een officiële raming van £ 750 miljoen. In de 2e helft van 1946 bouwde Groot-Brittannië zijn goudreserve met £ 100 miljoen uit. De Regering taxeerde het tekort in 1947 op £ 350 miljoen en „The Economist”, nu een strenge criticus van de overheidspolitiek, was op 5 April van mening, dat de twee leningen, nl. de Amerikaanse en Canadese, wel tot 1949 zouden reiken.

Het is de moeite waard even na te gaan, waarom de situatie zoveel slechter is geworden. Een zeer belangrijke factor is de handelsrelatie met de zgn. „hard-currency”, d.w.z. voornamelijk dollarlanden. Uit deze landen betreft Engeland 42 pCt van zijn import; slechts 14 pCt van zijn export gaat daarheen. Volgens de indexcijfers van de groothandel in de Verenigde Staten is het prijsniveau in Juli 1947, vergeleken met Januari verleden jaar, met iets minder dan 50 pCt gestegen en dit geldt in minstens even grote mate voor de agrarische producten, die Groot-Brittannië van de Verenigde Staten kocht. Dit betekent, dat voor Groot-Brittannië de dollars in 1947 minder waard waren dan die zij in 1946 leende. Maar de belangrijkste oorzaak voor het slechter worden van de situatie — vele Engelse economisten wezen lang geleden bij de bespreking van de Amerikaanse lening daarop — is toch wel het algemeen tekort aan dollars. Voorzover het Groot-Brittannië betreft, betekent dit, dat het land dollars moest afstaan voor andere doeleinden dan om er goederen uit de Verenigde Staten mee te kopen. In twee deskundige artikelen in „The Times” van 5 en 6 Aug. jl. wees Professor Sir Hubert Henderson op art. 7 van de Amerikaanse leningsovereen-

komst, dat zegt, dat „sterling receipt from current transactions” per 15 Juli 1947 vrij converteerbaar zijn in enige andere munt, op artikel 8, dat de Engelse Regering verplicht na dezelfde datum geen „exchange restrictions on current transactions” te zullen maken en op artikel 9, waarbij Groot-Brittannië op zich neemt om, op een paar uitzonderingen na, geen importrestricties op te leggen, die discriminatie inhouden tegen de import van welk land dan ook. Professor Henderson wees terecht op de ernst van deze verplichtingen voor de toekomst. Hij pleit, niet voor het verbreken van de overeenkomst, maar hij legt de nadruk op het belang om wijzigingen aan te brengen, straks bij de besprekingen met Amerikaanse autoriteiten. De verplichting tot inwisselbaarheid neemt elke „incentive” weg om met pondensaldi, voortvloeiende uit een gunstige handelsbalans, goederen in Groot-Brittannië te kopen. Er is meer. Indien de betrokken landen een dollartekort hebben — hetgeen vaak het geval is —, krijgen zij juist een stimulans hun importen uit Groot-Brittannië te beperken, teneinde hun dollarreserves te vergroten. In feite zal dat de eenvoudigste manier zijn om aan dollars te komen. Indien de valuta van bedoelde landen eveneens inwisselbaar waren, zou de situatie voor Groot-Brittannië minder ernstig zijn. Maar, natuurlijk is het geen practisch uitvoerbare oplossing die landen vroegtijdig tot inwisselbaarheid te dwingen. De verplichting om niet te discrimineren betekent niet, dat Groot-Brittannië meer uit de Verenigde Staten zal kopen, maar veel eer, dat het geen tabak uit Rhodesia of boeken uit Australië kan betrekken.

Wat de uitwendige positie betreft, er is op het ogenblik weinig, dat Engeland kan doen zolang de Verenigde Staten het zijn vrijheid van handelen nog niet hergeeft. Dat betekent, dat Engeland er naar moet streven door interne regelingen zijn economie in overeenstemming te brengen met kleiner importen en betere en grotere exporten. Deze kwestie werd behandeld door Mr Herbert Morrison, in zijn rede in het Lagerhuis van 8 Juli van dit jaar, toen hij zeide, dat vermeerderde productie en exporten oplossingen op lange termijn betekenden; maar hij gaf daarbij ook uiting aan overmatig pessimisme met te zeggen, dat hij was „equally certain they cannot provide the entire short term solution”. Er zijn hier twee afzonderlijke problemen, één van productie en het andere van afzet.

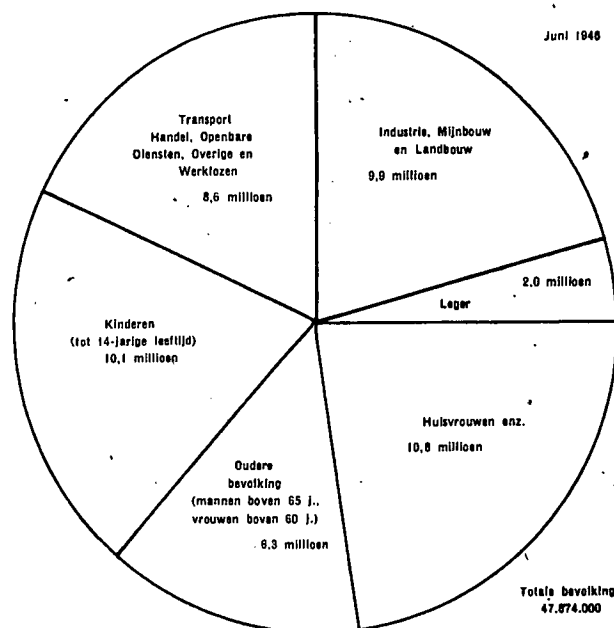
Het is het doel van de Regering beide problemen op te lossen. De critiek in Engeland op de door de Regering ontwikkelde politiek beweegt zich in hoofdzaak langs twee lijnen: ten eerste vindt men, dat de door de minister-president ontvouwde maatregelen niet radicaal genoeg zijn. Zo ernstig werd de crisis door de publiciteit voorgesteld, dat men een zucht van verlichting slaakte, toen men las, dat het rantsoen van petroleum alleen met $\frac{1}{3}$ werd verminderd en het additionele rantsoen met $\frac{1}{10}$ en slechts een matige controle op de arbeid was te verwachten, dat tenslotte het vleesrantsoen niet gehalveerd zou worden en de Regering zich beijverde om voor de voorgestelde maatregelen de instemming te verkrijgen van de conservatieve oppositie. Toen sloeg, nogal paradoxaal, deze eerste reactie om in een stemming van wanhoop, dat geen drastischer maatregelen werden genomen. Wat de tweede soort van critiek betreft, zij richt zich op de „short term correctives” van Minister Attlee, terwijl een grondige wijziging van de economische politiek, naar het oordeel der critici, nodig wordt geacht. Het is belangrijk er aan te herinneren, dat, ofschoon de bedreiging van de levensstandaard algemeen wordt erkend, de Regering, gezien de resultaten van enkele tussentijdse verkiezingen, nog altijd de steun heeft van haar kiezers. De critiek richt, zich daarop, dat de Regering met haar programma van nationalisatie meer voortgang had moeten maken. Voor zover het de vakverenigingen betreft, is men bereid zich aan groter controle te onderwerpen, mits zij ook toegepast wordt op de winsten en het bestuur der ondernemingen.

Arbeidskrachten.

Eén van de belangrijkste aspecten van het probleem van Engeland's onvoldoende productie is de arbeidskracht. Hieronder wordt de positie van de Britse arbeidskracht geïllustreerd door twee grafieken. De grafieken zijn gebaseerd op inlichtingen verkregen uit officiële bronnen en kunnen als betrouwbaar worden beschouwd. Deze grafieken tonen duidelijk de verdeling der beroepen van de Engelse bevolking, maar enige uitleg kan nog van belang zijn.

GRAFIEK I.

Bevolking van Groot-Brittannië.

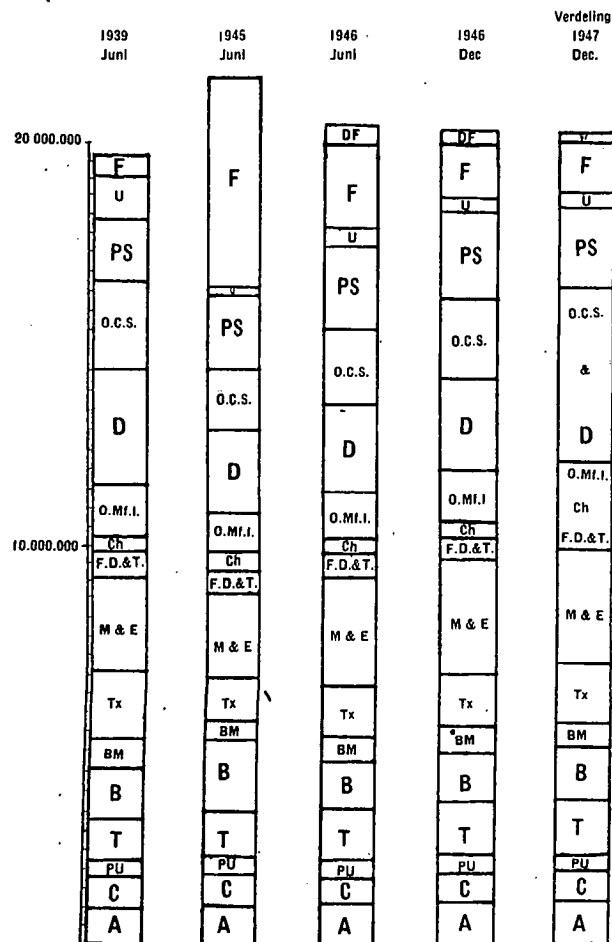
Mannen van 14—64 jaar, vrouwen van 14—59 jaar. Inbegrepen zijn zowel werkgevers en zelfstandigen als werknemers. Niet inbegrepen is particulier huishoudpersoneel. Wel inbegrepen zijn arbeiders voor halve dagen, waarbij er twee voor een worden gerekend. Cijfers over voorafgaande tijdstippen geven geen krijgsgevangenen, maar wel die buitenlandse arbeidskrachten, die een burgerbetrekking hebben; de cijfers voor December 1947 omvatten eveneens dergelijke arbeidskrachten uit het buitenland.

Ongelukkigerwijs is het niet mogelijk het aantal personen te noemen, die werken voor de exportindustrie en voor de productie van artikelen voor het eigen land. Dit is zeer belangrijk. Men schat, dat vlak voor het uitbreken van de oorlog, in Juni 1939, bijna 1 miljoen man in de exportindustrie werkte. Blijkens het reeds genoemde Witboek werd geschat, dat in December 1946 $1\frac{1}{2}$ miljoen man werkzaam was in de exportindustrie. Het zou niet gerechtvaardigd zijn om dezelfde productiviteit per manjaar aan te nemen en dit doet de vergelijking mank lopen. Er wordt verwacht, dat het aantal in de industrie tewerkgestelden per December a.s. zal stijgen met 1,7 miljoen. Uit grafiek II blijkt, dat het totaal aantal arbeidskrachten in de burgermaatschappij (dat is de hele kolom, behalve DF, F en U) in December 1946 de hoogte van Juni 1939 weer had bereikt en in feite zelfs enigszins had overschreden. De Regering meent, dat ongeveer in December van dit jaar dat cijfer verhoogd kan worden met slechts 278.000 of 1,5 pCt van het cijfer van December 1946. In feite heeft zij in haar schatting op slechts 100.000 personen boven dat cijfer gerekend; daarbij is in aanmerking genomen: haar verzoek aan de 960.000 vrouwen, die sinds Juni 1945 de industrie verlieten om wéér te gaan werken voor de industrie, en aan andere vrouwen om voor het eerst te gaan werken in de industrie; haar politiek om werk te vinden voor invalide personen, wier aantal geschat wordt op 720.000; haar politiek om de tewerkstelling voor immigranten te bevorderen; eveneens het vasthouden van de Regering, ondanks alle oppositie van degenen, die haar steunen, tot handhaving van een aanzienlijk aantal strijdkrachten. De plannen van de Regering over de

arbeidskrachten werden gesteund door werkgevers en vertegenwoordigers van vakverenigingen. Er is een serie conferenties geweest van het „National Joint Consultative Council” van het Ministerie van Arbeid. De principes van de voorstellen waren reeds aangenomen vóór het debat over „de toestand van de natie” in het Lagerhuis, dat leidde tot protesten van de zijde van zekere delen van de parlementaire oppositie. De details van de voorstellen moeten nog uitgewerkt worden door de kleinere en meer speciale „Joint Consultative Committee”. Twee hoofdpunten moeten nog worden opgelost. Ten eerste de verlenging der arbeidsuren. Men is reeds overeengekomen, dat overwerk op basis van „staggered hours” meer regel dan uitzondering zal worden.

GRAFIEK II.

Verdeling van het totaal aantal arbeidskrachten in Groot-Brittannië.

A = landbouw en visserij; C = mijnbouw; P.U. = openbare nutsbedrijven; T = transport; B = bouw- en werktuigkunde; B.M. = bouwmaterialen en uitrusting; Tx = textiel en kleding; M. en E. = metalen en werktuigkunde, met inbegrip van motor-, rijwiel- en vliegtuigindustrie; uitgezonderd zijn brug- en waterbouw, ijzer- en staalindustrie in het algemeen, stook- en ventilatie-installaties, koperfabrieken, enz., die onder bouwmaterialen begrepen zijn en uitrusting, met uitzondering van elektrische apparaten, voertuigen, wagens, enz., horloges, klokken, enz., en wetenschappelijke en fotografische apparaten, die begrepen zijn onder „andere industrieën”; F., D. en T. = voedsel, drank en tabak; Ch. = chemicaliën; O.M.I. = andere industrieën; D = handel (in ruime zin); O.C.S. = andere „consumers’ services”, d.i. ontspanning en sport, hotels en proviandiering, wasserijen, handel en financiën, dienstverleningen; P.S. = openbare diensten, met inbegrip van niet-industriële civiele personen en industriële staven van regeringsdepartementen, die niet zijn ondergebracht bij een afzonderlijke tak van industrie, al het personeel van de posten, afgezien van dat in fabrieken, die apparaten vervaardigen, employés bij N.A.A.F.I., U.N.R.R.A., en „Allied Control Commission”, politie, N.F.S., burgerlijke defensie, al het personeel van plaatselijke autoriteiten (incl. onderwyzend personeel), behalve dat, werkzaam in afdelingen van handel; U. = verzekerde werklozen; F. = leger en hulpdiensten; D.F. = gedemobiliseerde mannen en vrouwen, die nog geen werk hebben.

Ten tweede zal de vorm en het gebruik van de „Control of Engagements Order” in details uitgewerkt moeten worden. Het doel hiervan zal zijn de vereiste verdeling van

arbeidskracht te voltooiën. Deze „Order” verschilt in zoverre van de „Essential Works Order” van tijdens de oorlog, dat het de arbeider bindt aan een industrie en niet aan een betrekking. Er is afgesproken, dat alle betrekkingen vervuld worden door tussenkomst van het Ministerie van Arbeid. Dit is gedaan om de zwarte markt voor arbeidskrachten, die zich reeds begon te ontwikkelen, tegen te gaan. Waarschijnlijk voor het eerst in haar geschiedenis hebben zekere vakverenigingen, met name in de bouwvakken, geprobeerd zowel een maximum- als een minimumloon te bedingen teneinde het bouwprogramma van de Regering te helpen uitvoeren. Bij de nieuwe overeenkomst heeft het Congres van vakverenigingen toegezegd haar hoofdvakverenigingen te adviseren niet aan te dringen op hogere lonen.

Uit grafiek II blijkt, dat er aan het einde van dit jaar een aanzienlijke aanwinst van arbeidskrachten zal komen van het leger, maar deze winst van 457.000 zal worden vermindert met een verlies van 160.000 jonge mensen als resultaat van het verhogen van de leerplichtige leeftijd van 14 tot 15 jaar op 1 April jl. en van een verlaging van het geboortecijfer. Er zij op gewezen, dat de totale werkende bevolking in Juni 1946 iets groter was dan 20½ miljoen in vergelijking met 22¼ miljoen in Juni 1943, een vermindering van 7,5 pCt dus. In het Witboek „Statistics relating to the War Effort of the United Kingdom” wordt medegedeeld, dat de toeneming, die plaats had tussen 1939 en de oorlogspiek, werd bereikt door het aantal werklozen terug te brengen tot 1¼ miljoen en door een netto-toevoeging aan de landbouwende bevolking van het land van 2¼ miljoen personen, die in de voorafgaande jaren niet werkzaam waren in de industrie. De verwachte veranderingen in de afzonderlijke takken van industrie gedurende het lopende jaar zijn op grafiek II niet duidelijk zichtbaar. De Regering beoogt een daling van het aantal tewerkgestelden in de openbare diensten (P.S.) van 80.000 en een vermindering van 3.000 in het transportwezen (T.). De 2.130.000 personen, vermeld als „public servants” (P.S.) in December 1946 moeten niet alle als „civil servants” worden beschouwd. Iets meer dan 1 miljoen van hen zijn employés van de Staat (te onderscheiden van de plaatselijke Overheid), waarvan er weer 615.000 werkzaam zijn bij de posten en de rest bij de plaatselijke overheidsdiensten, bijv. politie, brandweer enz. De grootste arbeidsschaarste bestaat in de textiel- en kledingindustrie (Tx), in het bijzonder in de katoenspinnerijen, wol- en sajindustrie. In December 1946 was het aantal tewerkgestelden in de textiel- en kledingindustrie 398.000 minder dan in Juni 1939, en men vreest, dat het in December 1947 nog steeds 328.000 beneden het aantal op die datum zal zijn. Buitenlandse arbeidskrachten zullen, zowel hier als elders, moeten worden aangewend om tenminste voor een gedeelte in het tekort te voorzien. De Regering verwacht veel van de reorganisatie en wederuitrusting van deze industrieën, in het bijzonder van de katoenindustrie, en hun toekomstige geschiktheid om een grotere productie te bereiken met minder arbeidskrachten.

Hierboven werd reeds gewezen op de cijfers van de Regering voor December a.s., kolom 5 van grafiek II. Deze cijferkolom is volgens de woorden van de Regering „neither an ideal distribution nor a forecast of what will happen; it represents the approximate distribution which is needed to carry out the objectives... which the Government considers can be achieved if the nation as a whole sets itself to achieve them”. Bij vroegere uitspraken legde de Regering grote nadruk op haar verlangen om controle op de arbeid te vermijden en er was veel over gesproken om het begroten van het aantal arbeidskrachten te laten plaatsvinden op „democratische” en niet op „totalitaire” wijze. Het aantal mensen, werkzaam in de handel is groot, maar elke vermindering van dit aantal zal waarschijnlijk een averechts effect hebben op de kansen om meer huisvrouwen te recruterén voor werk voor halve dagen in de industrie.

Wat betreft de arbeidskrachten in het leger, de Regering heeft eindelijk enige, zij het niet zeer grote, concessies gedaan aan de critici. Aan het begin van dit jaar waren er nog steeds 1.420.000 mensen in het leger, waarvan 900.000 in het eigenlijke leger, d.i. vier maal het vooroorlogse aantal. Volgens schatting bedraagt het aantal thans ongeveer 790.000, terwijl de zeemacht is verminderd tot ongeveer haar vooroorlogse sterkte en de R.A.F. is nog steeds drie maal haar vooroorlogse sterkte. Thans bestaat het plan om het leger tegen 31 Maart a.s. tot 1.007.000 te verminderen. Een Witboek van de Regering geeft een beeld van de positie in Februari. Een nieuw overzicht is voor de naaste toekomst beloofd.

De mijnbouw en de landbouw bieden de moeilijkste problemen.

In de mijnbouw bestaat een enorme verspilling aan arbeidskrachten, door deskundigen geschat op 50.000 à 100.000 per jaar. Dit betekent, dat om 10.000 extra arbeiders in deze tak van industrie te krijgen 60.000 à 110.000 extra werklieden moeten worden gevonden. De mijnen werden op 1 Januari van dit jaar genationaliseerd en de werkweek van 5 dagen werd op 1 Mei jl. ingevoerd. Dit leidde tot vergroting van de opbrengst, minder absentisme en grotere vrede in deze tak, maar of deze voordelen zullen kunnen worden gehandhaafd, is thans nog niet te zeggen. Talrijke methoden om concessies aan de mijnstreken en de mijnwerkers te verlenen zijn in ogenschouw genomen. De introductie van buitenlandse arbeidskrachten in de mijnen heeft vele en onverwachte moeilijkheden ontmoet, maar op dit punt is enige overeenstemming bereikt met de „National Union of Mine workers”. In de landbouw zal de doelstelling om de productie met 20 pCt te vergroten tegen 1950/51, zoals Mr Attlee thans heeft aangekondigd, tal van moeilijkheden met zich brengen. Als 100.000 extra arbeiders moeten worden gevonden, zullen er huizen voor hen moeten zijn. 130.000 Duitsers, die in feite geregelde landarbeiders waren, worden geleidelijk gerepatriëerd, en dit berokkent menige boer hoofdpijn. Het onderwerp van de plaats van de landbouw in de Britse economie verdient echter een vollediger behandeling dan in dit artikel mogelijk is.

Een belangrijk probleem in alle primaire industrieën is de toeneming van de opbrengst per man-jaar. Hier heeft het betrekkelijk ontbreken van stakingen veel geholpen, maar het probleem van het toenemen van de efficiency blijft.

Oxford, 10 Augustus 1947.

H. A. RHEE, M.A.

AANTEKENING.

DE JAARLIJKSE REDE VAN DE PRESIDENT VAN DE ZUID-AFRIKAANSE RESERVEBANK.

De rede van de President, Dr M. H. de Kock, uitgesproken op de 27ste gewone algemene vergadering van aandeelhouders van de Zuid-Afrikaanse Reservebank op 1 Augustus jl., bevat tal van interessante bijzonderheden betreffende het geld- en bankwezen in Zuid-Afrika. Het is echter wegens de beperkte plaatsruimte niet doenlijk hiervan een volledig overzicht te geven. Wij zullen derhalve volstaan met een samenvatting van de visie van de heer de Kock op de toekomstige algemene economische situatie¹⁾.

In zijn rede van verleden jaar heeft de President, zoals hij zeide, reeds uitvoerig gewezen op het gevaar van inflatie en overmatige speculatie in de Unie van Zuid-Afrika. Sedertdien heeft in de Unie, evenals elders, een verdere stijging van prijzen en lonen plaats gehad; dank zij de grote uitbreiding van de productie, in het bijzonder in de Verenigde Staten, en de geweldige stijging van de invoer is de vrees voor een voortzetting van het inflationistische proces thans praktisch verdwenen. Ook het tempo en de

omvang van de speculatieve bedrijvigheid is aanzienlijk afgenomen, zodat een betere en gezondere positie is ontstaan.

„Die teenswoordige economische toestand in die Unie vertoont, soos in baie lande, 'n verwarde beeld”, aldus de President. Terwijl bij sommige goederen overmatige voorraden en prijszonderbieding en bij andere bijna een toestand van verzadiging voorkomt, bestaat nog een tekort aan verschillende soorten duurzame en niet-duurzame verbruiks-goederen, met als gevolg een neiging minstens tot handhaving van de huidige hoge prijzen. Wat productiegoederen betreft, er bestaat nog een zeer grote vraag naar kapitaal-uitrusting, bouwmetaal en alle soorten metaalproducten. Terwijl er dus tekenen van werkloosheid in bepaalde bedrijven zijn, bestaat in andere een tekort aan arbeidskrachten.

Naast het voortduren van de wereldtekorten aan vele goederen is overal een grote hoeveelheid binnenlandse koopkracht beschikbaar, hoewel een aanzienlijk deel daarvan tegen onproductieve staatschuld is gecreëerd; en ondanks de uitputting van goudreserves in de jongste tijd, hoofdzakelijk ter financiering van goedereninvoer uit de Verenigde Staten, hebben vele landen nog een aanzienlijke hoeveelheid goud of andere internationale betaalmiddelen beschikbaar. Bovendien is het zeer waarschijnlijk, dat internationaal de koopkracht in stand zal worden gehouden door verdere credieten, hetzij van het Wereldfonds en Wereldbank of van de Verenigde Staten en andere regeringen of hun agenten, met het oog op wereldrehabilitatie en -herstel.

Afgezien hiervan hebben vele regeringen zich verplicht om al het mogelijke te doen teneinde een hoog en stabiel peil van werkgelegenheid in hun landen te handhaven.

„Tensy dus 'n ernstige verstoring van die internasionale politieke en ekonomiese betrekkinge plaasgryp”, zo vervolgt de heer de Kock, „skyn geen reële gevaar van 'n algemene ekonomiese depressie die wereld in die nabije toekoms te bedreig nie”. Wel acht de President het waarschijnlijk, dat zich terugslagen in verschillende omvang zullen voordoen, gepaard gaande met een neerwaartse prijsaanpassing, in die takken van handel en industrie, waarin het aanbod de vraag reeds of bijna heeft ingehaald. Vindt deze aanpassing op ruime schaal plaats, dan kan daarvan een heilzame werking worden verwacht, niet alleen omdat het algemene prijs- en kostenpeil veel te hoog ligt, maar ook omdat de verschillende onevenwichtigheden in de prijs- en kostenverhoudingen moeten worden hersteld.

Hoewel de President niet van mening is, dat conjunctuurbewegingen in het economisch leven geheel kunnen worden uitgeschakeld, vanwege de instabiliteit van de mens en de ingewikkeldheid van het moderne economische leven, acht hij het toch mogelijk om door middel van juiste monetaire en fiscale maatregelen de omvang van dergelijke schommelingen te verminderen. Nu de inflatie zijn hoogtepunt bereikt schijnt te hebben en de wereldproductie snel stijgt, zal de volgende vraag zijn: het voorkomen van een herhaling, te zijner tijd, van ongeoorloofde deflationistische druk, zoals in 1920-'22 en in 1930-'32. Hiervoor is nodig nauwe internationale samenwerking van regeringen en centrale banken, niet alleen op monetair gebied, maar ook ten aanzien van vraagstukken van algemeen economisch beleid. Deze samenwerking wordt vergemakkelijkt door het bestaan van het Internationale Monetaire Fonds en door het stichten van een Internationale Handelsorganisatie.

Voorzover dit nu de Unie van Zuid-Afrika in het bijzonder aangaat, zijn er volgens de President verschillende factoren aan te geven, waarvan kan worden verwacht, dat zij een eventuele teruggang van de bedrijvigheid zullen tegenwerken. In de eerste plaats zal een neerwaartse aanpassing van de wereldprijzen en -kosten verlichting brengen voor de goudproducenten, daar hun opbrengsten en winstmarges zullen stijgen. Om deze reden oefent de goud-

¹⁾ Voor een volledige weergave van genoemde rede verwijzen wij naar „Die Transvaler” van 2 Augustus 1947 en de „Sunday Times”, Johannesburg, Transvaal, van 3 Augustus 1947.

mijnbouw nog altijd een stabiliserende invloed uit op het economisch leven van de Unie. In de tweede plaats zullen de ontwikkeling van de nieuwe mijnen in Oranje-Vrijstaat en aan de Far West Rand en de daarmee in verband staande bedrijvigheid nieuwe werkgelegenheid en inkomensbronnen verschaffen. In de derde plaats zullen de reeds in het stadium van uitvoering verkerende plannen tot het vestigen van nieuwe industrieën en uitbreiding van talrijke industriële ondernemingen, alsook de grote achterstand ten aanzien van behuizing, openbare werken en bouwbehoeften in het algemeen, verder bijdragen tot de handhaving van werkgelegenheid en vraag. Tenslotte, zo merkt de heer de Kock op, zijn de Staat en andere Overheden thans beter in staat en bereid om een ongunstige wending in de economische toestand tegen te gaan, terwijl de positie van de banken veel sterker en meer liquide is en dus „die beschikbaarheid van middelen vir alle gezonde en geoorloofde behoeftes kan verseker”.

INTERNATIONALE NOTITIES.

LATIJS-AMERIKA EN HET DOLLARVRAAGSTUK.

De meeste landen van Latijns-Amerika¹⁾ hebben de import beperkt, met preferentie voor essentiële goederen, wegens daling van de dollarreserves als gevolg van een ongunstige handelsbalans met de Verenigde Staten. Ook de import uit andere landen dan de Verenigde Staten is aan beperkende maatregelen onderworpen en, zo schrijft „The Times Review of Industry” van Augustus 1947, hoewel deze maatregelen in de meeste gevallen als tijdelijk worden beschouwd, is niet te verwachten, dat hierin verandering zal komen, tenzij „the universal shortage of dollars is remedied”.

De Verenigde Staten betreuren het, dat, terwijl zij in Genève onderhandelingen voeren over een vrije wereldhandel, de landen van Latijns-Amerika sinds het beëindigen van de oorlog met 33 landen bilaterale handelsovereenkomsten hebben afgesloten en dat, indien het dollarprobleem nog dringender wordt, zij hiermede zullen voortgaan, tenzij additionele Amerikaanse credieten worden aangeboden. Doordat de internationale handel niet in evenwicht is, verwacht men, dat men meer en meer zijn toevlucht zal nemen tot valutacontrole en in feite bewerkstelt men hierdoor de in Latijns-Amerika getroffen maatregelen op het gebied van de import.

Voor Argentinië zullen wij op het bovenstaande iets nader ingaan.

Gedurende het eerste kwartaal van 1947 importeerde Argentinië uit de Verenigde Staten voor een totaal bedrag van 342,4 miljoen pesos en exporteerde het naar dit land voor 104,6 miljoen pesos, zodat de handelsbalans van Argentinië met Amerika ongunstig was voor een bedrag van 237,8 miljoen pesos. Deze ontwikkeling was wel voorzien, daar de Argentijnse Regering grote aankopen had gedaan ten behoeve van haar vijfjaren-plan²⁾. De Centrale Bank van Argentinië oefent thans een drastische controle uit op de importen. Zo besloot zij, om een voorbeeld te noemen, op 1 Juli jl., het systeem van „prior permits” voor bijna alle textielgoederen op te schorten, hetgeen in Argentijnse import- en fabrikantenkringen consternatie veroorzaakte. Vnl. Amerika werd door deze maatregel getroffen.

Of de beperkende importmaatregelen van Argentinië van lange duur zullen zijn, is niet te zeggen; in particuliere ondernemerskringen verwacht men, dat zij langer zullen voortbestaan dan de Centrale Bank beweert, daar deviezen om consumptiegoederen te kopen ontbreken. „The Times Review of Industry” deelt in dit verband mede, dat „the premature utilization of the large accumulated gold and

foreign currency resources’ has been assisted by large purchases for the national five-year plan, as also by the acquisition of the British railway concerns and the repatriation of foreign debt. Lack of supplies of whisky, motorcars and other goods suggests that the visitation of austerity is likely to be prolonged, as it is apparently the Government’s intention to devote all the nation’s resources to the main plans for reconstruction and industrialization”.

DE WERELDSUIKERPOSITIE.

De bekende firma C. Czarnikow Ltd heeft — zie „The Economist” van 16 Augustus jl. — cijfers gepubliceerd over de wereldsuikerpositie:

	1937—’38	1946—’47	1947—’48			
	In 1.000 tons bruto					
	Prod.	Cons.	Prod.	Cons.	Prod.	Cons.
Export.						
landen	14.337	3.570	13.430	4.163	13.348	4.179
Zelfgenoegz.						
landen	9.959	9.480	7.883	7.987	8.281	8.590
Import.						
landen	4.792	15.247	4.581	12.679	4.857	13.585
Totaal	29.088	28.297	25.894	24.829	26.486	26.354

Uit deze cijfers blijkt, dat voor het komende seizoen productie en consumptie in evenwicht zijn. „... it is encouraging”, zo schrijft „The Economist”, „to discover at least one commodity where output is expanding to meet demand”. Dit betekent echter niet, dat de toestand als geheel bevredigend mag worden opgevat. Want een vergelijking met de cijfers van 1937—’38 doet zien, dat zowel productie als consumptie nog achterblijven. Wat de consumptie betreft, deze is in vele landen nog gerantsoeneerd, terwijl bovendien deviezenschaarste eveneens een beperking vormt. Potentieel wordt zij, met inachtneming van de vermeerdering van de bevolking, geschat op 32,9 miljoen ton, zodat het huidige verbruik daar nog ver beneden blijft. De productie is beneden het vooroorlogse peil gebleven, omdat landen als Indonesië (Java) en Formosa momenteel praktisch geen noemenswaardige bijdrage leveren aan de wereldvoorraad. In 1946—’47 waren de voornaamste producerende landen Cuba met 5,3 miljoen ton, India met 3,3 miljoen ton, de Ver. Staten met 2,2 miljoen ton en Brazilië met 1,2 miljoen ton rietsuiker op een totaal van 17,2 miljoen ton.

Bij de beoordeling van de actuele productie en consumptie cijfers moet bovendien rekening worden gehouden met het in elkaar overlopen van de oogsttijden. Zo was er in werkelijkheid in de periode 1946—1947 geen overschot, omdat „some part... will not enter into consumption until the following season”.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

In de loop van de verslagweek zette de verruiming op de geldmarkt zich nog enigszins voort. Nadat in de voorgaande week reeds f 24 miljoen aan bankbiljetten naar De Nederlandsche Bank via de bankinstellingen was toegestroomd, heeft dit proces, in deze week vermoedelijk voortgang gevonden. Ook de overheidsuitgaven vertoonden vermoedelijk een overschot boven de ontvangsten, terwijl een en ander niet ten volle door deviezenaankopen werd gecompenseerd. Beleningen konden worden afgelost en enig papier werd weer van de agent afgenomen. De discountpercentages toonden hiervan een weerspiegeling door een daling over de gehele linie. Drie- tot en met vijfmaandspromessen werden $1\frac{5}{16}$ pCt verhandeld, halfjaarspapier werd tegen $1\frac{3}{8}$ pCt gevraagd, en de overige termijnen waren bij geringe omzetten tegen $1\frac{7}{16}$ pCt aangeboden, behoudens uiteraard het in Juli en Augustus 1948 vervallend papier, dat $1\frac{1}{2}$ pCt noteerde. Callgeld noteerde

¹⁾ Onder Latijns-Amerika zijn te verstaan Zuid-Amerika, West-Indië en Midden-Amerika.

²⁾ Vgl. ook: „Argentinië’s economische politiek” in „E.-S.B.” van 2 April 1947, blz. 276.

de geheel week 1 pCt. Sporadisch komen aanvragen voor kasgeldleningen aan onderhandse lichamen voor, welke zoals bekend een rente dragen, die $\frac{1}{4}$ pCt ligt boven de voor schatkistpromessen geldende disconto's. De betaling op de per 15 Augustus vervallende coupons der 3— $\frac{1}{2}$ pCt staatslening 1947 zal mede in de komende dagen wel enige verdere verruiming teweeg brengen. Het gaat hier om een bedrag van f 41 miljoen, dat echter voor een belangrijk gedeelte aan de Rijksfondsen ten goede komt.

De Nederlandse deviezenpositie heeft op korte termijn in zoverre een verbetering ondergaan, dat de aflossing op het door de Eximbank in 1946 verleende crediet, welke medio 1948 zou moeten plaatsvinden ten bedrage van \$ 92 miljoen, tot de jaren 1950/'52 is uitgesteld. Dit maakt de liquidatie van Amerikaanse effectenbezit misschien iets minder dringend, al zal onze deviezenpositie voorlopig nog wel moeilijk blijven.

In de eerste 7 maanden van 1947 is voor een bedrag van \$ 70 miljoen aan Amerikaanse effecten verkocht, welk resultaat bij de beoogde \$ 100 miljoen voor het gehele jaar niet onbevredigend is. Misschien dat de dalende effectenkoersen te New York een stimulans tot verkoop geven, evenals de koersstijging van enige tijd geleden een prikkel vormde om dit bezit aan te houden.

De Raad voor het Rechtsherstel heeft thans de belening van effecten in het algemeen toegestaan, zonder dat de credietnemer in liquiditeitsmoeilijkheden behoeft te verkeren. Voor het ogenblik sorteert deze mogelijkheid nog weinig effect, omdat de bepalingen van De Nederlandsche Bank betreffende credietverlening zich in het algemeen tegen effectencredieten verzetten.

Het binnenlandse koersniveau van aandelen vertoonde in de afgelopen week geen grote veranderingen, al overheerste een dalende tendentie. Belangrijk was een bekendmaking, dat de A.K.U. twee van haar Amerikaanse dochterondernemingen zal moeten afstaan, waarmede de claim der Amerikaanse autoriteiten op vijandelijk vermogen zal worden betaald.

Het Nederlandse Beheersinstituut zal de A.K.U. schadeloos stellen voor dit verlies van naar schatting \$ 17 miljoen uit het Duitse bezit aan aandelen A.K.U., dat in 1940 reeds ongeveer 25 pCt van het uitstaande kapitaal bedroeg, en thans aan de Staat is vervallen. De Beurs rekt blijkbaar op een behoorlijke tegemoetkoming, daar de koers van aandelen A.K.U., nadat de notering één dag onderbroken was geweest, slechts een daling van 194 $\frac{1}{2}$ op 180 vertoonde, en aan het eind der week op 178 $\frac{1}{2}$ kwam.

Indische fondsen leden in de afgelopen week gevoelige koersverliezen. De slechter wordende toestand daar te lande en de internationale verwikkelingen lieten niet na een sterke invloed uit te oefenen.

	8 Augustus 1947	15 Augustus 1947
A.K.U.	194 $\frac{1}{2}$	178 $\frac{1}{2}$
v. Berkel's Patent	127 $\frac{1}{2}$	124 $\frac{1}{2}$
Lever Bros. Unilever C. v. A.	294	293 $\frac{1}{2}$
Philips G. b. v. A.	367 $\frac{1}{2}$	366
Koninklijke Petroleum	410 $\frac{1}{2}$	410
H.A.L.	200 $\frac{1}{2}$	196
N.S.U.	178 $\frac{1}{2}$	176 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	238 $\frac{1}{2}$	225 $\frac{1}{2}$
Deli Mij. C. v. A.	161	146
Amsterdam Rubber	148	136

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 18 Augustus 1947.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f Bijbank Agentsch.	— — —
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—
Beleningen: (Incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Hoofdbank f Bijbank Agentsch.	141.370.282,41 2.877.124,25 11.727.411,91
Op effecten, enz.	f	155.974.818,57
Op goederen en celen		415.376,24
		155.974.818,57 ¹⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	502.104.001,58
Zilveren munt, enz.		2.014.717,38
		504.118.718,96
Papier op het buitenland	f	135.061.600,—
Tegoed bij correspondenten in het buitenland		195.787.366,79
Buitenlandse betaalmiddelen		4.606.716,29
		335.455.683,08
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		64.951.153,98
Gebouwen en inventaris		3.500.000,—
Diverse rekeningen		84.519.063,99
		4.748.519.438,58
Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefonds		12.452.579,46
Bijzondere reserves		32.247.868,69
Pensioenfonds		16.916.839,24
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		125.584.855,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)		2.774.925.430,—
Bankassignaties in omloop		70.274,49
Rekening-courant saldo's:		
's Rijks Schatkist:	f	838.425.499,03
Geblokkeerde saldo's van banken		40.639.729,19
Geblokkeerde saldo's van anderen		36.438.686,81
Vrije saldo's		720.884.095,93
		1.636.388.010,96
Diverse rekeningen		129.934.080,74
		f 4.748.519.438,58

- ¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) „ 39.529.875,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten „ 147.946.131,—

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulate	
				Biljetten in circulate	Biljetten in Banking Dept.
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450-	1.428,2	22,1
30 Juli '47	0,2	1.449,3	1.450	1.419,3	30,9
6 Aug. '47	0,2	1.449,3	1.450	1.421,7	28,5
13 Aug. '47	0,2	1.449,3	1.450	1.411,8	38,5

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
30 Juli '47	2,4	336,1	28,6	28,5	408,2	11,3	301,8
6 Aug. '47	2,4	335,0	19,0	27,2	393,7	18,3	279,6
13 Aug. '47	2,4	342,6	20,7	18,7	404,5	16,2	294,9

DE NEDERLANDSCHE BANK.
 (Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier, op het buitenland	Tegood bij correspondentie in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Belingen
Data	Bankbiljetten in omloop	's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije sald i
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
7 Juli '47	503.732	429.943	235.756	3	157.687
14 " '47	503.817	439.661	214.047	3	164.720
21 " '47	504.087	443.983	210.429	—	153.944
28 " '47	504.149	446.443	207.391	—	151.520
4 Aug. '47	503.978	439.818	215.139	—	172.464
11 " '47	504.041	441.950	203.696	—	164.059
18 " '47	504.119	435.062	200.394	—	155.975

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
 (Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel- en pasmunt	Vorderingen op de Staat
Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ¹⁾	Bankbiljetten in omloop	van de Schatkist	van anderen	Besluitwet van 6 Oct. '44 ¹⁾
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
10 Juli 1947	28.183	12.134	5.174	282	787	49.843
17 " 1947	28.196	12.282	5.260	197	806	49.288
24 " 1947	28.200	12.398	5.008	231	820	49.333
31 " 1947	28.214	12.227	6.190	266	754	49.763
7 Aug. 1947	28.420	12.155	6.020	280	759	50.031
12 " 1947	28.432	11.888	5.107	276	770	50.776

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ¹⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet van 6 Oct. '44 ¹⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
10 Juli 1947	637	163.388	76.711	3	5.307	538
17 " 1947	637	163.105	76.630	3	5.077	534
24 " 1947	636	163.062	76.484	4	5.213	534
31 " 1947	637	164.484	77.597	3	5.520	530
7 Aug. 1947	637	164.871	78.228	3	5.159	530
12 " 1947	637	164.339	78.074	4	4.989	529

FEDERAL RESERVE BANKS.
 (Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
2 Juli 1947	20.057	19.347	219	21.629
9 Juli 1947	20.102	19.376	232	21.611
16 Juli 1947	20.199	19.475	253	21.758

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Memberbanks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
2 Juli 1947	24.260	17.624	658	15.988
9 Juli 1947	24.244	17.600	566	16.190
16 Juli 1947	24.150	18.044	756	24.150

- ¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen frcs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen frcs.
³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

BANK VAN FRANKRIJK.
 (Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
24 Juli 1947	64.817	135.228	117.449	106.000	426.000
31 Juli 1947	64.817	130.840	117.449	113.600	426.000
7 Aug. 1947	64.817	140.595	117.449	113.700	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
24 Juli 1947	811.883	75.873	800	74.133
31 Juli 1947	831.587	72.122	792	70.230
7 Aug. 1947	832.422	70.363	772	68.688

ZWEEDE RIJKS BANK.
 (Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldi buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
23 Juli 1947	322	204	2.101	321	148	94	182
31 Juli 1947	316	200	2.123	311	152	94	182
7 Aug. 1947	316	200	2.180	321	152	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buitenlandse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	84	230	174	7
23 Juli 1947	2.384	756	643	34	188	169	3
31 Juli 1947	2.543	682	570	31	186	173	3
7 Aug. 1947	2.476	804	667	114	186	163	3

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
 (Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitenwissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere crediten
31 Juli 1947	5.187,1	96,3	82,7	48,7	3.979,6	1.127,4
7 Aug. 1947	5.212,5	88,2	86,4	48,3	3.927,2	1.197,4
15 Aug. 1947	5.207,1	77,1	77,1	48,7	3.903,4	1.200,7

ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE IN NEDERLAND ¹⁾.

1938 = 100	Dec. 1945	Dec. 1946	Jan. 1947	Febr. 1947	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947
Walsproducten van ijzer en staal ²⁾	57	125	104	116	146	129	101	137
Cement	85	73	24 ³⁾	46	67	135	143	137
Metselstenen	33	76	81	68	-66	56	48	55
Deuren	.	33	56	38	48	42	48	44
Katoen- en linnenweverijen	21	48	53	52	58	55	59	60
Schoenen	57	77	80	77	-88	100	107	.
Sigaren	36	54	66	53	60	63	52	.
Sigaretten	65	74	117	113	136	126	118	.
Boter	27	35	27	21	28	43	81	89
Kaas	1	23	15	6	23	63	102	111

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; . betekent de gegevens ontbreken.

²⁾ 1940 = 100.

³⁾ Lagere cementproductie i.v.m. het, tengevolge van de vorst, stilleggen van de bouwrijverheid.

Announces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

OVERZICHT DER LAATSTE VIER VERKORTE BALANSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.
(In miljoenen guldens).

Actief data	28-7-'47	4-8-'47	11-8-'47	18-8-'47	Passief data	28-7-'47	4-8-'47	11-8-'47	18-8-'47
	Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾		— ¹⁾	Kapitaal	20,0	20,0
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven door de Bank gekocht	—	—	—	—	Reservefonds	12,5	12,5	12,4	12,5
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947	2.100,0	2.100,0	2.100,0	2.100,0	Bijzondere reserves	32,2	32,3	32,2	32,3
Beleningen	151,5 ²⁾	172,5 ²⁾	164,1 ²⁾	156,0 ²⁾	Pensioenfonds	16,8	16,8	16,8	16,9
Voorschotten aan het Rijk	—	—	—	—	Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	126,2	126,2	126,2	125,6
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.500,0	1.500,0	1.500,0	1.500,0	Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	2.768,3	2.804,9	2.781,0	2.774,9
Munt en muntmateriaal:					Bankassigaties in omloop	0,3	0,2	0,2	0,1
Gouden munt en gouden muntmateriaal	502,3	502,1	502,1	502,1	Rekening-courant saldo's:				
Zilveren munt, enz.	1,8	1,9	2,0	2,0	's Rijks Schatkist	810,3	836,9	833,2	838,4
Papier op het buitenland	146,5	139,8	141,9	135,1	Geblokkeerde saldo's van banken	46,6	32,3	51,1	40,6
Tegood bij correspondenten in het buitenland	202,6	210,0	198,9	195,8	Geblokkeerde saldo's van anderen	35,9	34,9	34,4	36,4
Buitenl. betaalmiddelen	4,8	5,1	4,8	4,6	Vrije saldo's	738,2	722,9	716,5	720,9
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	65,0	65,0	64,9	64,9	Diverse rekeningen	127,9	130,0	129,8	129,9
Gebouwen en inventaris	3,5	3,5	3,5	3,5					
Diverse rekeningen	57,2	70,0	71,6	84,5					
	4.735,2	4.769,9	4.753,8	4.748,5		4.735,2	4.769,9	4.753,8	4.748,5
¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten	148,4	150,2	149,1	147,9
²⁾ Waarvan aan Ned.-Indië (Wet van 15-3-'33 Staatsblad no. 99)	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5					

INLEGGINGEN EN TERUGBETALINGEN BIJ DE SPAARBANKEN IN NEDERLAND ¹⁾.
(in miljoenen guldens).

Maand	Inleggingen			Terugbetalingen			Saldo
	R.P.S.	Part.	Totaal	R.P.S.	Part.	Totaal	
Aug. 1939	22,7	24,3	47,0	29,7	22,9	52,6	— 5,6
Nov. 1946	21,2	24,5	45,7	28,8	23,2	52,0	— 6,3
Dec. 1946	18,2	17,9	36,1	25,2	18,9	44,1	— 8,0
Tot. 1946	246,4	295,1	541,5	544,5	377,1	921,6	—380,1
Jan. 1947	20,5	31,2	51,7	26,2	24,2	50,4	+ 1,3
Febr. 1947	21,8	22,8	44,6	20,3	18,3	38,6	+ 6,0
Mrt. 1947	18,9	26,1	45,0	24,6	22,7	47,3	+ 2,3
April 1947	23,8	22,4	46,2	29,3	25,2	54,5	— 8,2
Mei 1947	19,8	25,5	45,3	28,9	25,6	54,5	— 9,2
Juni 1947	20,9	22,4 ²⁾	43,3	26,2	21,5 ²⁾	47,7	— 4,4

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“

²⁾ Voorlopige gegevens.

DE KOLENPOSITIE VAN NEDERLAND ¹⁾.
(in 1.000 kg).

Maand	Productie Limburgse mijnen	Verzonden voor binnenlandse behoefte	Invoer
Totaal 1946	8.313.827	6.387.903	2.666.502
Gem. p. mnd.	692.819	532.325	222.209
Jan. 1947	833.027	628.209	223.709
Febr. 1947	802.805	581.347	225.008
Maart 1947	885.207	704.494	365.092
April 1947	817.839	658.377	341.189
Mei 1947	778.738	629.053	365.276
Juni 1947	829.434	634.938	374.464
Juli 1947	888.487 ²⁾	695.507 ²⁾	335.000 ²⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C. B. S.“

²⁾ Voorlopige gegevens.

MAAKT GEBRUIK van de rubriek „Vacatures“ voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies.

Vacatures

Het Coöperatief Aardappelmeel-Verkoopbureau der Verenigde Boerenfabrieken (Avebe) te Veenendam vraagt, op nader te bepalen datum, een

eerste kracht

die, na gebleken geschiktheid, benoemd zal worden tot directeur van het Verkoopbureau.

De eisen zijn: Uitgebreide, algemene ontwikkeling, organisatorisch talent, goed koopman, representatieve figuur en volledige beheersing der moderne talen. Ervaring in exportzaken strekt tot aanbeveling. Opgeaf van salaris wordt verlangd.

Brieven met uitvoerige inlichtingen in te zenden vóór 1 September a.s. aan de Voorzitter van het Bestuur, de heer R. Wichers Hzn. te Gasselternijveen.
Geen bezoek.

Hoofdbestuur Vrije Vereniging van Werkgevers, vraagt voor spoedige indiensttreding (kantoor Amsterdam)

secretaris (administrateur)

bij voorkeur jong econoom of Mr. in de rechten. Zelfstandige positie. Aangename werkring. Voll. soll. met opgeaf refer. en verl. salaris onder no. F-1850, Adv. Bur. ALTA, Utrecht.

De N.V. Twentsche Katoendrukkerij te Goor roept sollicitanten op voor de functie van

directeur

Gezocht wordt een Chemisch Ingenieur met veel belangstelling voor werktuigbouw en voor bedrijfsorganisatorische problemen. Enige jaren algemene fabriekservaring is vereist. Leeftijd circa 30 jaar. Uitvoerige sollicitaties in handschrift, voorzien van recente foto, te richten onder motto „Drukkerij“ aan het Twentsch Instituut voor Bedrijfspsychologie, Grundellalaan 18, Hengelo (O.).

Vacatures

Aangeboden: Belangrijke positie in middel-groot bedrijf.

Bij de N.V. Machine- en Motorenfabriek voorheen Thomassen & Co. in de Steeg vacceert de betrekking van:

assistent van de chef de bureau

Behoorlijk salaris en goede vooruitzichten worden geboden. Gevraagd worden ruime administratieve en economische kennis en ervaring, bij voorkeur acte M.O. Boekhouden, S.P.D. of Moderne Bedrijfsadministratie.

Leeftijd 30—40 jaar.

Eigenhandig geschreven sollicitaties, voorzien van recente foto, te richten aan de Directie.

Bij de NATIONALE Levensverzekering-Bank N.V., Boompjes 8, Rotterdam, is vacant de functie van

administrateur

omvattende de leiding der interne administratie.

Sollicitanten moeten beschikken over een ruime ervaring en brede ontwikkeling, waarbij kennis van het levensverzekeringbedrijf en academische of daarmee gelijk te stellen opleiding tot aanbeveling strekken.

Organisatorisch inzicht en het vermogen om leiding te geven aan een groot personeel is vereist.

Uitvoerige brieven omtrent levensloop, opleiding en verrichte werkzaamheden te richten aan de Directie.

De Geldersch-Overijsselsche Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken te Zutfen vraagt een

ambtenaar

bij zijn Accountantsdienst, welke de administraties van de bij de Bond aangesloten zuivelfabrieken controleert. Bij voorkeur in het bezit van acte M.O. Boekhouden of vergevorderde accountantsstudie. Ervaring op controle-gebied strekt tot aanbeveling. Salaris f 3000.— — f 5000.—. Aanstelling boven het minimum niet uitgesloten. Pensioenregeling aanwezig. Sollicitaties binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad te richten aan het Bestuur van de Bond, Nieuwstad 69, Zutfen.

Voor gecombineerde secretariaten van enige Vakgroepen te Amsterdam wordt gevraagd als

adj.-secretaris jong-econ. drs. of jurist.

Salaris nader overeen te komen. Jongelui met commerciële belangstelling genieten de voorkeur. Brieven met uitvoerige inlichtingen te richten onder no. ESB 992 bureau van dit blad, postbus 42, Schiedam.

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

International Business Machines Corporation New York kondigt 2 belangrijke nieuwe machines aan:

1. IBM Calculating Punch, Type 602,
2. IBM Proof Machine, Type 801.

Vraagt nadere inlichtingen aan:

Internationale Bedrijfsmachine Mij N.V.

Frederiksplein 34, Amsterdam-C., Tel. nrs. 33406, 33656, 31856

N.V. A.T.O. — VAN GEND & LOOS

Geregelde vrachtauto-dienst

Nederland - Tsjecho-Slowakije

Vraagt inlichtingen bij onze 80 kantoren of bij van Uden's Transport Bureau - Veerhaven 15 - Rotterdam

Ten bate van de
TBC bestrijding
en andere sociale en
culturele doeleinden.

Radio-„ZOMERZEGELS“ Luisterwedstrijd

Maandag 25 AUG. Hilversum II, 21.45 u.
Dinsdag 26 AUG. Hilversum I, 21.— u.

Vele en moete prijzen, en een ^{verrassing} waarover U meer hoort als U luistert.

Verliesposten Voorkomend System

bestaande uit 4 Diensten — V.V.S. —

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden

Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.

Amstelstraat 14—18, Amsterdam-C., Telefoon 38631 (5 lijnen)